

Jonna Laitinen

**POHJOIS-KYMEN KASVU RY:N LEADER-RAHOITETTujen HANKKEIDEN JA
YRITYSTUKIEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI**

**POHJOIS-KYMEN KASVU RY:N LEADER-RAHOITETTujen HANKKEIDEN JA
YRITYSTUKIEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI**

Jonna Laitinen
Master opinnäytetyö
Syksy 2024
Maaseudun kehittäminen (YAMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseudun kehittämisen tutkinto-ohjelma

Tekijä: Jonna Laitinen

Opinnäytetyön nimi: Pohjois-Kymen Kasvu ry:n Leader-rahoitettujen hankkeiden ja yritystukien vaikuttavuuden arviointi

Työn ohjaaja: Outi Virkkula

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2024

Sivumäärä: 48 + 1 liite

Maaseutuväestön määrä vähenee kaupungistumisen myötä. Maaseudun elinkelpoisuuden ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja edistämiseksi on saatavilla Euroopan Unionin maaseuturahoitusta, jota maaseudun toimijat voivat hyödyntää muun muassa Leader-toiminnan kautta. Sen tarkoituksena on tukea maaseudun kehittämistä, yrityksiä ja yhteisöllistä toimintaa. Maaseuturahoituksen lisäksi Leader-toimintaan on käytettävissä julkista rahoitusta valtiolta ja kunnilta.

Opinnäytetyössä tarkastelun kohteena on Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry:n rahoittamat yritystuki- ja kehittämishankkeet, jotka on rahoitettu vuosina 2014–2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 mukaisesti. Työssä selvitetään rahoitettujen hankkeiden välittömiä, välillisiä ja pidempiaikaisia vaikutuksia hankehakijan oman toiminnan, muiden toimijoiden sekä alueen elinvoiman kannalta. Lisäksi selvitetään, mitkä tekijät ehkäisivät ja edistivät hankkeiden toteutusta ja siten tavoitteiden ja tuotosten saavuttamista, ja kuinka merkityksellisenä Leader-rahoitus maaseudun kehittämisessä koettiin.

Opinnäytetyön aineisto koostuu Kasvun Leader-rahoittamien hanketoimijoiden haastatteluista sekä aihepiiriin kytkeytyvästä lähdekirjallisuudesta. Haastatteluilla pyrittiin saamaan kokemuspohjaista ja syvällisempää tietoa rahoituksen merkityksestä, vaikutuksista ja vaikuttavuudesta Kasvun toimialueella. Kyseessä oli laadullinen tutkimus.

Tutkimuksessa selvisi, että hanketoimijat olivat varsin tyytyväisiä Leader-rahoitukseen. He kokivat sen merkitykselliseksi maaseudun kehittämisessä ja tuovan hyötyä oman toiminnan lisäksi myös muille toimijoille sekä koko alueelle. Hankerahoituksen hakuprosessi koettiin työlääksi ja byrokraattisena, mutta Leader-henkilöstön tuki ja ohjeistus auttoivat selviytymään siitä. Kasvun myöntämällä Leader-rahoituksella ylläpidettiin ja edistettiin litiin ja Kouvolan maaseudun elinvoimaa, kun alueelle syntyi uutta ja laajempaa yritystoimintaa, kulttuuri- ja harrastemahdollisuuksia, käytännöllisempiä yhteisiä tiloja sekä osaamista, tietoisuutta ja tiedonjakoa. Näiden toimien vaikutukset olivat enimmäkseen paikallisia ja ne nähtiin pysyvinä. Vaikutuksia olivat muun muassa yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja näkyvyyden lisääntyminen sekä työllisyyden ja liikevaihdon kasvu.

Opinnäytetyö osoittaa Leader-toiminnan olevan välttämätön työväline maaseudun kehittämisessä. Se auttaa kohdentamaan rahoitusta menestyksellisiin kehittämistoimiin sekä mahdollistaa tutkitun tiedon hyödyntämisen ja jakamisen muille toimijoille ja yhteistyökumppaneille. Kasvun myöntämä rahoitus vastasi ohjelmakauden kriteerejä ja Kasvun omaa kehittämissuunnitelmaa.

Asiasanat: EU, maaseutuohjelma, maaseudun kehittäminen, Leader, vaikuttavuus, vaikuttavuuden arviointi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Rural Development

Author: Jonna Laitinen

Title of thesis: Evaluation of the effectiveness of Leader-funded development projects and business supports by Pohjois-Kymen Kasvu ry

Supervisor: Outi Virkkula

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2024

Number of pages: 48 + 1 appendix

The rural population is decreasing due to urbanization. To secure and promote the viability and vitality of rural areas, European Union rural funding is available. Rural actors can utilize it for example, through the Leader program. The purpose of the Leader program is to support rural development, businesses, and community activities. In addition to rural funding, public funding from the state and municipalities is available for Leader activities.

This thesis examines the business support and development projects funded by the Pohjois-Kymen Kasvu ry Leader program, which were financed between 2014 and 2022 in accordance with the Rural Development Program for Mainland Finland 2014-2020. The thesis investigates the immediate, indirect, and longer-term impacts of the funded projects on the project applicants' own activities, other stakeholders, and the vitality of the area. It also explores which factors hindered or promoted the implementation of the projects and the achievement of their goals and outcomes, as well as how significant Leader funding was considered in rural development. It was a qualitative study.

The research revealed that the project operators were generally satisfied with the Leader funding. They found it meaningful in rural development, bringing benefits not only to their own activities but also to other actors and the entire region. The application process for project funding was seen as laborious and bureaucratic, but the support and guidance from the Leader staff helped them navigate it. Leader funding maintained and promoted the vitality of the rural areas of Iitti and Kouvola, as new and expanded business activities, cultural and recreational opportunities, more practical communal spaces, as well as expertise, awareness, and knowledge sharing emerged in the area. The impacts of these activities were mostly local and were seen as lasting. These impacts included increased community spirit, well-being, and visibility, as well as growth in employment and turnover.

The thesis demonstrates that the Leader program is an essential tool for rural development. It helps to target funding more effectively and enables the utilization of research knowledge. The funding granted by Kasvu meets the program period criteria and Kasvu's own development strategy.

Keywords: EU, rural policy program, rural development, Leader, impact, effectiveness, impact assessment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
1.1	Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry	8
1.2	Opinnäytetyön rajausta, tarkoitus ja tavoite	8
2	EU:N YHTEINEN MAATALOUSPOLITIikka JA SEN TOTEUTTAMINEN SUOMESSA.....	10
2.1	Maatalouspolitiikka maaseudun kehittämisen takana	10
2.2	Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelmat	11
2.3	Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelman 2014–2020 tavoitteet	12
2.4	Maaseuturahaston hallinnointi ja toteutus Suomessa.....	13
3	LEADER-RYHMÄT PAIKALLISEN KEHITTÄMISEN TUKENA	15
3.1	Leader-toiminnan tavoite ja tarkoitus.....	15
3.2	Leader-toiminnan historia	16
4	VAIKUTTAVUUS JA SEN ARVIOINTI	17
4.1	Vaikuttavuuden käsite	17
4.2	Vaikuttavuusketju ja sense-making-teoria	18
4.3	Vaikuttavuuden arviointi osana maaseudun kehittämistä	20
4.4	Aiemmat tutkimukset Leader-toiminnan vaikuttavuudesta.....	22
5	HAASTATELUTUTKIMUS LEADER-RAHOITUKSEN SAANEILLE	24
5.1	Haastattelun toteutus	25
5.2	Aineiston analysointi.....	25
6	TUTKIMUSTULOKSET	27
6.1	Tavoitteiden saavuttaminen hankkeissa.....	28
6.2	Tavoitteiden saavuttamista edistävät ja ehkäisevät tekijät	29
6.3	Hankkeen merkitys oman organisaation toiminnalle.....	30
6.4	Hankkeiden välittömät, välilliset ja pitkäaikaiset vaikutukset	31
6.5	Hankkeiden vaikutus alueen elinvoimaan.....	33
6.6	Leader-rahoituksen vaikuttavuus toimenpiteiden toteuttamiseen	34
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	36
7.1	Pohdintaa Kasvun toimialueen hankkeiden vaikutuksista ja vaikuttavuudesta	38
7.2	Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi	39
7.3	Tutkimustulosten hyödyntäminen	40
	LÄHTEET.....	41

LIITTEET 49

1 JOHDANTO

Suomi on harvaan asuttu maa. Sen pinta-alasta 95 prosenttia on maaseutua, jossa vakituisesti asuu noin 1,5 miljoonaa suomalaista ja vapaa-ajalla jopa puolet Suomen väestöstä. (Maa- ja metsätalousministeriö s.a. a.) Maaseutu voidaan määritellä kaupunki-maaseutuluokituksella. Sen perusteella maaseutua on kaupunkialueiden ulkopuolella oleva alue eli kaikki alle 15 000 asukkaan taajamat ja sitä harvempaan asutut alueet. Maaseutu jaetaan luokituksen mukaan alueellisesti neljään maaseutuluokkaan: maaseudun paikalliskeskukset, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. (Helminen, Nurmio & Vesänen 2020, 9–12.)

Maaseudun säilyminen elinvoimaisena on ensiluokkaisen tärkeää. Reilu kolmannes suomalaisista liikeyrityksistä sijaitsee maaseudulla. Tämä tarkoittaa noin 81 000 yritystä. Suurin osa näistä yrityksistä on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Vain noin 0,1 prosenttia on suuria yrityksiä ja noin 94 prosenttia mikroyrityksiä, jotka työllistävät keskimäärin alle 10 työntekijää. (Luonnonvarakeskus 2015.) Tyypillisimpiä yritystoimialoja ovat maatalous, metsätalous, kalatalous, rakentaminen sekä kaupan toimialat. Potentiaalia monipuoliseen yrittämiseen maaseudulla on paljon, sillä maaseutu ammentaa luonnonvaroistaan. (Sireni ym. 2017, 107.) Maaseudun yritystoiminnan ja luonnonvarojen ansiosta maaseudulla on merkittävä rooli Suomen huoltovarmuudessa. Vallitseva epävarma maailmantilanne onkin viime aikoina korostanut maaseudun asemaa ruokaturvan, energiantuotannon ja taloudellisen huoltovarmuuden pilarina. Maaseudun toimintaedellytyksistä huolehtiminen on meidän yhteinen asiamme. (Maaseutupolitiikka s.a.)

Maaseutuväestön määrä on kuitenkin laskussa ja siten myös maaseudun palvelut ovat vähentyneet. Maaseutu hiljenee, kun ihmiset muuttavat työn tai opiskelun perässä kaupunkiin. Nuoret lähtevät ja ikääntyvä väestö jää, samalla syntyvyys maaseudulla alenee. (Husberg, Muilu, Vihinen & Voutilainen 2022, 14–33.) Maaseudun elinkelpoisuuden ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja edistämiseksi on saatavilla Euroopan Unionin hanke- ja tukirahoitusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa hyvä asuminen maaseudulla, tarjota monipuoliset edellytykset yritystoiminnalle, huolehtia ympäristöstä ja varmistaa uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä (Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskautella 2023–2027 617/2023.)

EU:n hanke- ja tukirahoituksen avulla luodaan uudenlaisia tapoja toimia ja ajatella, mikä samalla sekä kehittää maaseutua että lisää talouskasvua. Esimerkiksi kehittyneet tietoliikenneyhteydet

houkuttelevat maalle yrityksiä, yhteisöjä, asukkaita ja muita kävijöitä sekä mahdollistavat vakituisen ja monipaikkaisen asumisen ja toimimisen. Maaseudun tukeminen ja kehittäminen on tärkeää sen elinvoimaisuudelle. (Maa- ja metsätalousministeriö s.a. b.)

1.1 Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry

Maaseudun kehittämisessä on vahvasti mukana paikallisesti toimivat Leader-ryhmät, jotka aktivoivat toimimaan, neuvovat ja puoltavat rahoitusta alueilleen (Maa- ja metsätalousministeriö s.a. c). Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry (myöhemmin Kasvu) on toiminut Kouvolan ja Iitin seutukunnan Leader-ryhmänä vuodesta 2001 alkaen. Sen tehtävänä on toteuttaa laatimaansa paikallista ja kulloinkin voimassa olevaa kehittämisstrategiaansa. (Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry 2023a.)

Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma (ALMA) rahoitti vuosina 2000–2006 Kasvun ”Kohti oma-leimaista Pohjois-Kymenlaaksoa” -kehittämisstrategiaa, johon myöntövaltuutus oli 4,2 miljoonaa euroa. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007–2013 ohjelmakaudella Kasvu toteutti ”Kasvusta voimaa” -kehittämisstrategiaa 4,3 miljoonan euron myöntövaltuudella. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 ohjelmakaudella Kasvun toteuttama kehittämisstrategia oli nimeltään ”Paikallista Kasvua älykkäästi, kestävästi ja osallistavasti”, joka sai jatkoa vuoteen 2022 siirtymäkauden rahoituksella. Koko ohjelmakauden rahoitus oli noin 5 miljoonaa euroa. (Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry 2023a.) Nyt käynnissä on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2023–2027 ohjelmakausi, jota Kasvu toteuttaa ”Yhteistyöllä kasvuun 2023–2027” -kehittämisstrategialla, noin 2,9 miljoonan euron julkisen rahoituksen myöntövaltuudella (Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry 2023b).

1.2 Opinnäytetyön rajaus, tarkoitus ja tavoite

Tämä opinnäytetyö rajataan käsittelemään EU:n maaseuturahoitusta Manner-Suomessa ja tutkimus kohdennetaan yhteen paikallisesti toimivaan Leader-ryhmään. Opinnäytetyö on toteutettu Kasvun toimeksiannosta. Leader-työntekijät voivat hyödyntää selvitystä tulevilla maaseudun kehittämisohjelmakausilla, kun tiedetään ne kohteet, mihin kannattaa erityisesti panostaa, jotta rahoituksella saavutetaan mahdollisimman laaja, vaikuttava ja organisaation arvojen mukainen hyöty.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on koota kokemusperäistä tietoa Leader-työn vaikuttavuudesta. Päätaavoitteena on tuottaa vaikuttavuusarviointi Kasvulle Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmakaudesta 2014–2020 ja jatkovuosisista 2021 ja 2022. Työn tutkimuskysymyksiksi valikoituivat:

1. Mitkä tekijät vaikuttivat hankkeiden tavoitteiden ja tuotosten saavuttamiseen?
2. Mitä välillisiä, välittömiä ja kauaskantoisia vaikutuksia hankkeilla oli?
3. Kuinka merkityksellisenä ja vaikuttavana Leader-rahoitus maaseudun kehittämisessä koettiin?

2 EU:N YHTEINEN MAATALOUSPOLITIikka JA SEN TOTEUTTAMINEN SUOMESSA

2.1 Maatalouspolitiikka maaseudun kehittämisen takana

Euroopan Unionin yhteisellä maatalouspolitiikalla (YMP) rahoitetaan jäsenmaiden maaseutua ja maataloutta. Sen tarkoituksena on toimia elintarviketuotannon, ympäristön ja maaseudun hyväksi sekä edistää yhteiskunnan ja maatalouden välistä kumppanuutta. Näitä toimia varten EU:n maatalous- ja maaseuturahoitus myöntää tukia maataloustoiminnan harjoittamiseen ja maaseudun kehittämiseen. Rahoituksella turvataan ruuantuotanto. Se mahdollistaa viljelijöille kohtuullisen elintason ja kansalaisille vakaan elintarviketarjonnan, edistää ympäristö- ja ilmastoystävällisiä käytäntöjä sekä lisää maaseudun elinvoimaisuutta ja taloudellista vakautta. (Euroopan komissio s.a. a.)

YMP on kaikkien EU-maiden yhteistä politiikkaa, jota on harjoitettu vuodesta 1962 lähtien. Sen rahoitus myönnetään EU:n talousarvion varoista. (Euroopan komissio s.a. b.) Koska YMP asettaa jäsenvaltioilleen yhteiset vaatimukset, jokainen EU-maa laatii kansallisen YMP:n strategiasuunnitelman ja hyväksyytään sen Euroopan komissiolla. Suunnitelman pohjana ovat EU:n yhteiset tavoitteet eli maatalouden ja maaseutualueiden sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys. Jokainen jäsenvaltio painottaa suunnitelmassa omia kansallisia tarpeita ja valmiuksia. Suunnitelman noudattamista ja tuloksellisuutta seurataan sekä tavoitteiden saavuttamisesta raportoidaan Euroopan komissiolle. (Euroopan komissio s.a. c.)

YMP:n toteuttamista rahoitetaan kahdesta rahastosta rahoituskohteen mukaan. Rahastot ovat Euroopan maatalouden tukirahasto (maaloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto). Maaloustukirahasto myöntää suoraa tukea ja rahoittaa markkinatoimenpiteitä. Rahoitus kohdistuu ensisijaisesti viljelijöiden toimeentulon sekä maatalousmarkkinoiden tukemiseen. Maaseuturahasto rahoittaa maaseudun kehittämistä. Rahoitettavia kohteita ovat maatalouden kilpailukyvyyn parantaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, ilmastotoimien edistäminen, maaseudun tasapainoinen aluekehitys sekä maaseutualueiden talouskasvun vauhdittaminen. (Euroopan komissio s.a. b.)

EU:n myöntämät varat maatalouspolitiikan toteuttamiseen ovat vähentyneet. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoitus vuosille 2014–2020 oli EU:n jäsenvaltioille yhteensä 408,3 miljardia euroa, mistä maataloustukirahaston osuus oli 308,7 miljardia euroa ja maaseuturahaston osuus 99,6 miljardia euroa. (Milicevic 2023.) Vuosien 2021–2027 rahoitus jäsenvaltioille on yhteensä 387 miljardia euroa. Tästä maataloustukirahaston osuus on 291,1 miljardia euroa ja maaseuturahaston osuus 95,5 miljardia euroa. (Euroopan komissio s.a. c.) EU:n myöntämät varat maatalouspolitiikan toteuttamiseen ovat siis vähentyneet.

2.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmat

Suomen maaseutua kehitetään sekä Manner-Suomen että Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelmilla (Euroopan komissio s.a. d). Kehittämistyö nojaa lakiin 1325/2022 sekä asetuksiin 617/2023 ja 646/2023 maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 (Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 1325/2022; Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 617/2023; Valtioneuvoston asetus maaseudun yritystuesta rahoituskaudella 2023–2027 646/2023). Rahoitus kehittämisohjelmien toteuttamiseen saadaan EU:n maaseuturahaston lisäksi kansallisista varoista, valtiolta ja kunnilta. Ohjelmakaudet ovat tyypillisesti olleet seitsemän vuoden mittaisia. (Euroopan komissio s.a. d.)

Ensimmäinen ohjelmakausi toimi vuosina 2000–2006 ja sen keskiössä olivat maatalousrakenteiden mukauttaminen ja monialalaistaminen. Ohjelmakaudella pyrittiin muun muassa elintarviketuotannon ja viljelijöiden tarjoamien palvelujen lisäksi maatalouden monitoiminnallisuuteen ja toimintojen monipuolistamiseen sekä maaseudun asukkaiden ja toimijoiden huomioonottamiseen. Toista ohjelmakautta toteutettiin vuosina 2007–2013. Maaseudun kehittämisessä siirryttiin tarkastelemaan laajemmin maatalouden asemaa koko maaseudun kannalta ja huomioimaan se paremmin. Myös maaseudulla asuvien ja toimivien elämänlaatuun ja elinkeinoelämään tähtäviä toimia tuettiin. (Euroopan komissio s.a. d.) Kolmas ohjelmakausi toimi vuosina 2014–2020 ja ohjelmakautta jatkettiin vuosille 2021–2022 siirtymäasetuksella YMP-uudistuksen täytäntöönpanoon saakka. Siirtymäkaudella maaseutuohjelman toimenpiteet jatkuivat samoina, mutta rahoitus tuli uuden kauden varoista. (Maa- ja metsätalousministeriö s.a. d.) Käynnissä oleva ohjelmakausi (2023–2027) painottaa aktiivista ruuantuotantoa, ilmasto- ja ympäristöviisasta maataloutta sekä monipuolista maaseutua. Kotimaisen ruuantuotannon turvaaminen tarkoittaa ruuantuotannon säilyttämisen lisäksi

monipuolista, laadukasta ja entistä kestävämmiin tuotettua ruokaa (Maaseutu.fi s.a. a.) Maaseudun uudistumista ja monipuolisuutta pyritään edistämään yhteisöllisyyden ja maaseutuyrittäjyyden kautta. Tietämystä, digitalisaatioita ja innovaatioita pyritään lisäämään ja hyödyntämään, sekä maaseudun viihtyvyyttä ja elämänlaatua kohentamaan. (Maaseutu.fi s.a. b.) Ohjelmakaudella 2023–2027 pääpainotus on erityisesti ilmasto- ja ympäristöystävällisissä toimenpiteissä (Maaseutu.fi s.a. a).

2.3 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelman 2014–2020 tavoitteet

Ohjelmakauden vuosille 2014–2022 oli varattu julkista rahoitusta 10,8 miljardia euroa, josta EU-rahoituksen osuus oli 31 % ja kansallisen rahoituksen osuus 69 %. EU-rahoitus muodostui EU:n talousarviosta sekä EU:n elpymisvälineestä. (Euroopan Komissio s.a. e.) 210 miljoonan euron elpymisvarat suunnattiin maaseutuohjelman siirtymäkauden 2021–2022 toiminnan tehostamiseen. Varat kohdennettiin toimiin, jotka helpottivat koronavuosiin toipumista ja edistivät vihreää taloutta, digitaalisuutta ja sosioekonomista kestävyttä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2020.) Vuoden 2022 loppuun mennessä maaseutuohjelmasta oli maksettu yhteensä 7,11 miljardia euroa sekä lisäksi kansallisia luonnonhaittakorvauksia 2,3 miljardia euroa ja maatalousinvestointeja 214,6 miljoonaa euroa. Tästä 44 % oli EU-rahoitusta ja 56 % kansallista rahoitusta. Maksatusten toteutusta jatketaan vuoden 2025 lopulle saakka, joten vuonna 2022 tai aiemmin haettuihin rahoituskohteisiin on sidottuna vielä julkista rahoitusta. (Tiivistelmä Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelman 2014–2020 vuoden 2022 raportista s.a., 1.)

Maaseudun kehittämiselle oli asetettu painopisteet, joiden perusteella maaseutua pyrittiin edistämään. Suomen kolme strategista painopistettä vuosina 2014–2022 maaseudun kehittämissuohjelmassa olivat:

1. Edistää biotaloutta ja sen osana harjoittaa maataloutta taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla.
2. Monipuolistaa maaseudun elinkeinoja ja parantaa työllisyyttä kehittämällä yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yritysten verkostoitumista.
3. Lisätä maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua vahvistamalla paikallista omaehtoista toimintaa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022, 117.)

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmalle oli asetettu seuraavat tavoitteet vuosille 2014–2022:

- osaaminen, tiedonvälitys, innovaatiot ja yhteistyö maaseudulla lisääntyvät
- ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen ilmastonmuutokseen tehostuvat
- luonnon monimuotoisuus lisääntyy, vesistöjen tila ja maatalouskäytössä olevan maaperän tila paranevat
- maaseudun yritystoiminta monipuolistuu ja työllisyys, palvelut sekä vaikuttamisen mahdollisuudet paranevat
- maataloustuotannon kilpailukyky vahvistuu
- maaseutuyritykset vastaavat kuluttajien kysyntään tuottamalla laadukasta ruokaa ja parantamalla eläinten hyvinvointia (Maa- ja metsätalousministeriö 2022, 117–118).

Strategian painopisteiden ja ohjelman tavoitteiden mukaisiin tarpeisiin pyrittiin vastaamaan kuudella EU:n yhteisellä edistämishjeella eli prioriteetilla. Prioriteetteja toteutettiin toimenpiteiden sekä paikallisen kehittämisen avulla. (Maa- ja metsätalousministeriö 2022, 118.) Toimenpiteitä olivat muun muassa koulutus ja tiedonvälitys, neuvonta, investoinnit, tila- ja yritystoiminnan kehittäminen, maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen, ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, luonnonhaittakorvaukset, eläinten hyvinvointi, yhteistyö ja Leader (Maa- ja metsätalousministeriö s.a. d).

Ohjelmakauden rahoitus ohjautui suurilta osin maatalouteen. Lisäksi rahoitusta kohdennettiin maaseudun yritystoiminnan kasvulle ja työpaikkojen lisäämiselle, missä tuki kohdentui yritystoiminnan aloittamiseen, uudistamiseen sekä investointeihin. Maaseudun asukkaille ohjelmakauden rahoitus toi tukea alueen viihtyvyyden, saavutettavuuden ja palvelujen kehittämiseksi. Tukea myönnettiin muun muassa uuteen teknologiaan ja toimintatapoihin, joilla voitiin kehittää palveluja sekä laajakaistayhteyksille, jolla lisättiin mahdollisuuksia myös yrittäjille ja kasvatettiin maaseudun vetovoimaa asuinpaikkana. (Tiivistelmä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 vuoden 2022 raportista s.a., 6–7.)

2.4 Maaseuturahaston hallinnointi ja toteutus Suomessa

Suomessa maaseutualueiden kehittämistä toteuttavat alueelliset, kansalliset ja EU-tason organisaatiot. Ylimpänä on Euroopan komissio, joka vastaa koko Euroopan maaseuturahastosta. EU:n

komissio antaa hyväksynnän jäsenvaltioidensa maaseuturahaston ohjelmille ja myöntää rahoituksen maaseudun kehittämiseen. Komission alapuolella Suomessa toimii hallintoviranomaisena Maa- ja metsätalousministeriö, joka hallinnoi maaseutuohjelmaa. Ministeriö vastaa maaseutuohjelman laadinnasta, toimenpiteiden suunnittelusta, lainsäädännöstä, rahoituksesta ja rahoituksen jaosta alueittain. Ministeriön alapuolella toimii Ruokavirasto, joka vastaa maaseutuohjelman tukien toimenpanon ohjeistamisesta, tietojärjestelmistä ja tukien maksatuksista. Ruokaviraston rinnalla työskentelee Maaseutuverkosto. Maaseutuverkoston tehtävä on ylläpitää ja kehittää maaseutuverkoston toimintaa ja se vastaa maaseutuverkoston kokoamisesta, kansainvälistymisestä, tapahtumista, koulutuksista, tiedon ja käytäntöjen kokoamisesta ja jaosta sekä viestinnästä. Maaseudun kehittämisen toteutukseen osallistuvat alueelliset ja paikalliset toimijat eli Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskukset), Leader-ryhmät ja kunnat. Suomessa on 15 alueellista ELY-keskusta, jotka rahoittavat yritystoiminnan aloittamista, yritysten investointeja sekä kehittämishankkeita. Leader-ryhmiä on 53, jotka puoltavat paikallisten kehittämisstrategioiden mukaisille hankkeille ja yritystuille sekä investoinneille rahoitusta. ELY-keskukset ja Leader-ryhmät ovat tahoja, joihin tuenhakija on yhteydessä maaseutualueiden rahoitusta hakiessa ja rahoitukseen liittyvissä kysymyksissä. Kuntien tehtävä on puolestaan ainoastaan maatalouden pinta-alatukien ja eläintukien käsittelyssä, maksatuksen valmistelussa ja päätöksenteossa sekä maataloustukineuvonnassa. (Maaseutu.fi 2021.)

3 LEADER-RYHMÄT PAIKALLISEN KEHITTÄMISEN TUKENA

3.1 Leader-toiminnan tavoite ja tarkoitus

Leader-ryhmät ovat rekisteröityneitä yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on aktivoida alueensa asukkaat kehittämään kotiseutuaan ja lisäämään sen elinvoimaisuutta. Jokainen Leader-ryhmä laatii EU:n ohjelmakausittain alueelleen paikallisen kehittämisstrategian, jota se toteuttaa kehittämissankkeilla. Rahoitettavista hankkeista päättää Leader-ryhmän hallitus. Hallitus muodostuu julkishallinnon edustajista, paikallisista yhdistyksistä ja yrityksistä sekä alueen asukkaista. (Leader Suomi s.a. a.) Leader-verkosto on laaja. Leader-yhdistyksissä on parisataa työntekijää, tuhat hallituksen jäsentä ja noin 10 000 jäsentä. (Maa- ja metsätalousministeriö s.a. c.)

Suomen kaikilla maaseutualueilla on Leader-toimintaa ja yhden Leader-ryhmän alue muodostuu keskimäärin kuudesta kunnasta. Päärahoitus tulee EU:n maaseuturahastosta ja lisäksi julkista rahoitusta myöntävät valtio ja kunnat. Mukana on paljon myös yksityistä rahoitusta sekä talkootyötä. Leader-toimintaa voi toteuttaa myös kaupunkialueilla, mutta rahoitus tulee siihen EU:n sosiaalirahastosta. Lisäksi nuorille on oma Nuoriso-Leader-toiminta. Leader-toimintaa hyödynnetään myös kalataloudessa. (Leader Suomi s.a. a.) Kalatalouden paikallisia toimintaryhmiä on Suomessa kymmenen. Niiden tarkoituksena on edistää kalatalouden elinkeinoja paikallisesti kehittämishankkeilla. (Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto s.a.)

Kunkin Leader-ryhmän tehtävä on aktivoida, innostaa, tiedottaa, kouluttaa ja toimia hankkeiden toteuttajien apuna omalla alueellaan maksutta. Leader-neuvonta on asiantuntijoiden antamaa tukea ideoiden kehittämisessä sekä hankehakemuksissa, niiden valmistelussa ja toteutumisessa. (Leader Suomi s.a. b.) Toiminnan avulla on esimerkiksi kunnostettu kylätaloja, synnytetty uutta yritystoimintaa ja uusia työpaikkoja, toteutettu investointeja sekä luotu infraa (Leader Suomi s.a. a).

Leader-rahoitus on tarkoitettu yleishyödyllisiin kehittämis- ja investointihankkeisiin sekä yrityshankkeisiin. Rahoituksella voidaan kattaa 20–100 prosenttia hankkeen kuluista. (Leader Suomi s.a. c.) Vuodesta 2023 alkaen Leader-rahoitusta on voitu myöntää myös maataloustuotannon kokeilutoimintaan ja maataloustuotteiden jatkojalostukseen (Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta ra-

hoituskaudella 2023–2027 1325/2022, 2§). Leader-ryhmät käsittelevät hanke-ehdotukset ja antavat niistä lausunnot ELY-keskukselle. ELY-keskus tekee hankkeille laillisuustarkastuksen ja rahoituspäätöksen. Hanke saa myönteisen rahoituspäätöksen ainoastaan, jos paikallinen Leader-ryhmä on sitä puoltanut. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a.)

3.2 Leader-toiminnan historia

Leader-toiminta käynnistyi yhteisöaloitteesta Euroopan Unionissa, kun maaseudun kehittämiselle koettiin tarvetta. Alussa toimintatapa oli enemmän ylhäältä alaspäin suuntautuvaa ja kehittäminen kohdistui pääosin maatalouteen. Leader-toiminnan tavoitteena on alusta saakka ollut maaseudun toimijoiden aktivoiminen oman alueensa elinkeinojen ja yhteisöjen kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen ja menestystekijöiden löytämiseen. (Euroopan komissio 2006, 5–6.)

Ensimmäinen yhteisöaloitesukupolvi Leader I toimi vuosina 1991–1993, Leader II toimi vuosina 1994–1999 ja Leader+ vuosina 2000–2006. Tuki Leader-toimintaan saatiin jo silloin osittain EU:n varoista. Kolmannen kauden jälkeen Leader-toiminta vakiintui ja sitä ryhdyttiin rahoittamaan osana EU:n maatalous- ja maaseutupolitiikkaa maaseuturahastosta. Leader-toiminta sisällytettiin myös kaikkiin kansallisiin tai alueellisiin kehittämisohjelmiin. (Euroopan komissio 2006, 6.)

Ensimmäinen Suomessa EU:n maaseuturahastosta rahoitettu ohjelmakausi oli vuosina 2007–2013. Ohjelmakauden aikana toteutettiin yli 8 000 hanketta, uusia yrityksiä perustettiin 1 301, uusia työpaikkoja syntyi 2 279 ja 3 478 työpaikan säilymistä tuettiin. (Pyykkönen, Kytölä, Kuhmonen, Ponnikas, Keränen & Arovuori 2015, 91; Valtioneuvosto 2015.)

Toista ohjelmakautta 2014–2020 jatkettiin vuoteen 2022 saakka. Leader-toimintaan oli budjetoitu yli viisi prosenttia Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. Tämä tarkoitti noin 300 miljoonaa euroa julkista rahoitusta (Leader Suomi s.a. a), josta EU:n rahoitusosuus oli 126 miljoonaa euroa, valtionosuus 114 miljoonaa euroa ja kuntien 60 miljoonaa euroa. Yksityisen rahoituksen tavoite Leader-toiminnalle oli 35 prosenttia ohjelmakauden kokonaisrahoituksesta. (Heikkinen ym. 2020, 10.) Vuosille 2021 ja 2022 julkista rahoitusta jatkettiin (Maa- ja metsätalousministeriö 2021). Vuosina 2014–2022 Leader-ryhmien kautta hyväksyttiin 6 253 kehittämishanketta ja 4 072 yritystukikohdetta, joille myönnettiin tukea yhteensä 332 miljoonaa euroa (Leader Suomi s.a. b).

4 VAIKUTTAVUUS JA SEN ARVIOINTI

4.1 Vaikuttavuuden käsite

Vaikuttavuus-käsitettä käytetään paljon ja useissa eri asiayhteyksissä. Sitä halutaan mitata ja tutkia. Haasteena kuitenkin on, ettei vaikuttavuudesta ole yhtä yhteistä määritelmää. Esimerkiksi kehittämishankkeissa on tärkeää ymmärtää vaikuttavuus ja sen merkitys, sillä konkreettiset yksittäiset tulokset eivät vielä kerro tarpeeksi hankkeen alueellisista pitkän ajan vaikutuksista. Vaikuttavuus syntyy usein eri toimijoiden ja tekemisen tuloksena, mikä näkyy muutoksena pitkänkin ajan kuluessa. (Heliskoski, Humala, Kopola, Tonteri & Tykkyläinen 2018, 5–6.)

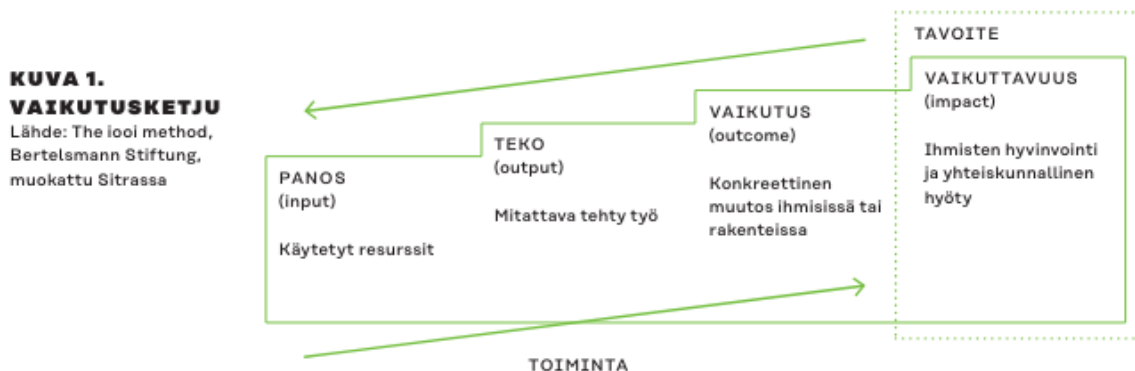
Vaikutukset ovat aikaansaatuja muutoksia, jotka voidaan jaotella välittömiin ja yleisemmän tason vaikutuksiin. Välittömät vaikutukset ovat seurausta itse toiminnasta, kun taas yleisemmän tason vaikutuksissa muutokseen on voinut vaikuttaa jokin muukin asia. Vaikutukset voidaan jakaa tai olla jakamatta merkityksellisyytensä perusteella tärkeänä ja vähemmän tärkeänä pidettäviin. Vaikutuksen merkittävyys muodostuu henkilö- tai tilannekohtaisesta tulkinnasta. Esimerkiksi jos hankkeen tavoitteena on parantaa työllisyyttä, on muutoksella merkittävä vaikutus. Mikäli työllisyyden parantamista tarkasteltaisiin vain keinona parantaa hyvinvointia, on hyvinvoinnin muutos se seurattava ja merkittävä vaikutus. Vaikutus-käsite voi olla myös neutraali, jolloin se ei sisällä tärkeyden elementtiä vaan vaikutus kuvataan muutoksena, jonka tarkasteltava toiminta tai muu tarkasteltava tekijä aiheuttaa joko yksin tai yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Näin ollen vaikutukset on mahdollista kuvata vain tapahtuvina muutoksina yleisesti. (Linna & Suhonen 2022.)

Vaikuttavuus-käsitettä käytetään usein, kun viitataan erityisen tärkeänä pidettävään vaikutukseen tai vaikutusten paljouteen. Vaikuttavuutta voidaan pitää toiminnan ominaisuutena, joka ilmentää sitä, miten ja millaisia vaikutuksia toiminta voi saada tai on saanut aikaan ilmiössä tai muussa tarkasteltavassa kohteessa suhteessa valittuun vertailukohtaan. Vaikuttavuus kuvastaa enemmän tarkasteltavan asian ominaisuutta kuin tietynlaista vaikutusta. Esimerkiksi fyysisestä työstä aiheutuu rasitus, mutta rasittavuus on työn ominaisuus. Vaikuttavuus voidaan myös luokitella tai olla luokittelematta arvonsa perusteella. Sitä on tai ei ole, voi olla paljon tai vähän, hyvin tai huonosti. (Linna & Suhonen 2022.)

Vaikuttavuutta voidaan kuvata yhteiskunnan myönteisenä kehityksenä eli yhteiskunnallisena hyötynä. Hyöty voi kohdistua ihmisten hyvinvointiin, terveyteen tai yhteisöjen elinvoimaan. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus kehittyy keskipitkällä (3–6 vuotta) tai pitkällä (yli 6 vuotta) aikavälillä. Jotta tavoiteltu yhteiskunnallinen kehitys voisi toteutua, tarvitaan konkreettisia muutoksia ihmisten käyttäytymisessä ja usein myös yhteisöjen tai yhteiskunnan rakenteissa. (Heliskoski ym. 2018, 6.)

4.2 Vaikuttavuusketju ja sense-making-teoria

Kuviossa 1 on kuvattu vaikuttavuusketju, jonka avulla vaikuttavuutta voidaan tarkastella. Vaikuttavuusketju kertoo, mistä ja miten vaikuttavuus muodostuu, mikä on esimerkiksi teon ero suhteessa vaikutukseen. Vaikuttavuusajattelu perustuu logiikkaketjuun, joka tunnetaan englanninkielisellä akronyymillä IOOI eli input, output, outcome ja impact. Suomeksi tämä voidaan kääntää termein panos, tuotos, vaikutus ja vaikuttavuus. Panos-vaihe sisältää asiat, joita työhön käytetään (resurssit), esimerkiksi aika ja raha. Tuotos-vaiheessa nämä resurssit määrittävät mahdolliset teot eli mitattavissa olevan työn, jolla muutoksia saadaan aikaan, kuten kuinka monen ihmisen kanssa keskusteltiin tai kuinka monta sivua raporttia tuotettiin. Vaikutus kertoo, mitä muutoksia saavutettiin kohdeyleisössä (tekojen vaikutukset), kuten kuinka moni oppi lukemaan ja kuinka monen elämäntavat muuttuivat. Vaikuttavuus on muutos esimerkiksi hyvinvoinnissa, joka saavutetaan määrättyjen toimien ja muutosten kautta. Vaikuttavuusketjua voidaan tarkastella molemmista suunnista. Mikäli ketjua tarkastellaan panosten näkökulmasta vasemmalta oikealle, voidaan mallintaa käytettyjen resurssien mahdollistamia muutoksia ja tehokkuutta. Mikäli puolestaan ketjua tarkastellaan vaikutavuuden näkökulmasta oikealta vasemmalle, voidaan selvittää, mitkä osatekijät ovat vaikuttaneet vaikuttavuuden syntyyn. (Heliskoski ym. 2018, 5.)

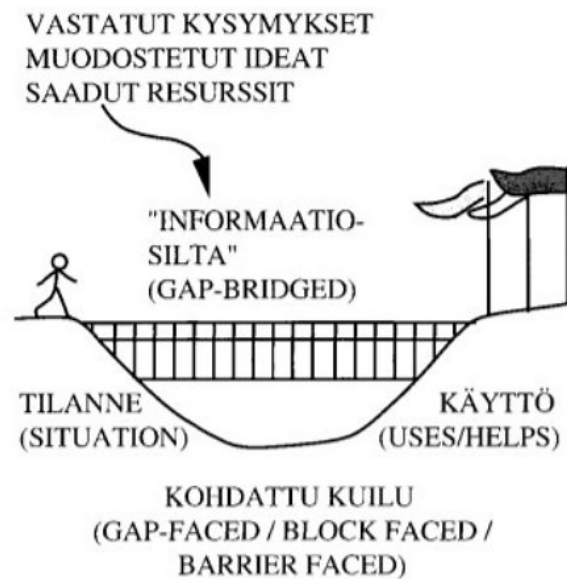

Kuvio 1. Vaikuttavuuden kuvaus vaikuttavuusketjun avulla (Heliskoski ym. 2018, 5).

Vaikuttavuusymmärrys voidaan ilmaista sense-making-teorian avulla. Siinä keskeinen työtapa on rakentaa silta kohdatun kuilun yli. Silta muodostuu, kun tiettyyn asiaan tai asioihin löytyy yhteinen ymmärrys tai ne saadaan muutoin ratkaistua. Sense-making-teoria on toiminut perustana, kun vaikuttavuutta ja sen seuranta on pyritty merkityksellistämään ja sanoittamaan toimijoille. (Tuominen 1994, 3.)

Maaseudun kehittämisessä tätä teoriaa voidaan soveltaa esimerkiksi seuraavasti: Kunta on käynnistämässä hanketta, jonka tavoitteena on kehittää paikallista matkailua. Alueella on paljon potentiaalia, kaunis luonto, kulttuuriperintöä sekä hyvin paikallisia tuotteita ja palveluita, mutta matkailijoita vähän. Kunnan johto ja paikalliset yrittäjät tunnistavat tilanteen ja kokoontuvat keskustelemaan aiheesta. Huomataan, että alueen vahvuuksia ovat sen ainutlaatuisuus ja yhteisöllisyys. Tästä syntyy yhteinen idea siitä, että matkailua voitaisiin kehittää paikallisten tarinoiden ja kulttuurin ympärille. Keskustelujen pohjalta alkaa erilaisten tapahtumien suunnittelu. Kaikki osallistujat otetaan mukaan päätöksentekoon, mikä lisää sitoutumista ja yhteisön voimaa. Kun tapahtumat toteutetaan, osallistujat seuraavat niiden vaikutuksia, kuten kävijämäärää, palautteenantoa ja paikallisten kokemuksia. Näiden perusteella pystytään tekemään muutoksia ja parannuksia. Hankkeen edetessä syntyy mahdollisesti myös ymmärrys siitä, miten aluetta kehitetään jatkossa, sekä uusia ideoita, kuten mahdollinen yhteistyö naapurikuntien kanssa tai kestävän matkailun kehittäminen.

Sense-making-teoria auttaa ymmärtämään, miten yhteisön jäsenet rakentavat merkityksiä yhdessä, mikä puolestaan vaikuttaa heidän päätöksentekoonsa ja kehittämisprosessiinsa. Tällainen lähestymistapa voi jopa johtaa kestävämpiin ja yhteisöllisempiin kehittämiskäytäntöihin maaseudulla. (Tuominen 1994, 3.) Kuvio 2 kuvaa sense-making-teorian kuilua.

Kuvio 1. Kuilunkohtaamis-metaphora (lähde: Dervin & Clark 1987, 27)

Kuvio 2. Sense-making-teoria kuvattuna (Tuominen 1994, 3).

4.3 Vaikuttavuuden arviointi osana maaseudun kehittämistä

Vaikuttavuuden arviointi vaatii tulevaisuuden ennakkointia eri näkökulmista ja tavoitteiden asettamista pitkälle eteenpäin, sillä vaikuttavuus voi ilmetä vasta vuosien tai vuosikymmenten päästä toteutuksesta. Pitkän ajan kuluttua esiintyvä vaikuttavuus onkin välittömiä vaikutuksia tyypillisempää, mutta vaikuttavuuden arvioinnin vaikeus kasvaa sen mukaan, mitä kauemmin aikaa toteutuksesta on kulunut. Vaikuttavuuden arvioinnin haasteena on myös kausaalisuus eli vaikuttavuuden aikaansaamien syiden tunnistaminen eli syy-seuraussuhteiden todentamisen vaikeus. Vaikutukset voivat olla luonteeltaan myös moniulotteisia, epäsuoria ja jopa sattumanvaraisia. Näiden vuoksi yksittäisten hankkeiden vaikuttavuustavoitteiden tarkastelu ja vaikuttavuuden seuraaminen lyhyellä sekä pitkällä aikavälillä on tärkeää, jotta tiedetään juuri kyseisen muutoksen todellinen vaikuttavuus. (Muhonen 2021.)

Vaikuttavuuden arvioinnin kysymykset liittyvät vaikutusketjun mallintamiseen, tulosten mittaamiseen ja kausaalisuuden tarkasteluun. Voidaan kysyä, ovatko tietyille interventioille asetetut tavoitteet toteutuneet ja onko toteutuminen tapahtunut nimenomaan kyseisen intervention vaikutuksesta. Vaikuttavuuden arvioinnin tarkoituksena on selvittää, kuinka hyvin jokin toiminta on onnistunut. Onnistumisen merkinä pidetään sitä, että tulokset vastaavat asetettuja tavoitteita. Vaikuttavuuden

arvioinnin idea pohjautuu siihen, että arvioitava kohde perustuu olettamukseen: jos a niin b, eli käsitykseen siitä, että interventio johtaa tiettyihin tuloksiin. Nämä käsitykset testataan todellisuudessa, jotta vaikuttavuutta voidaan arvioida. (Dahler-Larsen 2005, 7–9; Kettunen 2016, 8–12.) Vaikuttavuuden arviointi edellyttää, että toiminnan tai intervention tavoitteet ja toimenpiteet ovat selkeitä ja määritelty sekä tulokset ovat mitattavissa. Edellytyksenä on luoda tavoitteet–keinot–tulokset-ketju, ja että jokaisesta näistä on selkeä ymmärrys. Tämän jälkeen voi vasta kerätä tietoa, josta voidaan päätellä, että tulosta on syntynyt ja että tulos on intervention aikaansaama. (Kettunen 2016, 15.)

Vaikuttavuutta arvioidessa keskeinen kysymys on: mikä vaikuttaa mihinkin, miten, milloin ja millä edellytyksillä? Vaikuttavuuden voidaan ajatella kuvaavan syntyneitä tulosta, vaikutuksia ja itse vaikuttamisen prosessia. Toimilla aikaan saadut vaikutukset voivat olla positiivisia tai negatiivisia, ennalta-arvaamattomia tai jo entuudestaan tiedettyjä, paikallisia vai yleistettäviä. Vaikutukset ja niiden arviointi voivat ilmetä myös tutkimus- ja tarkastelukohteen ulkopuolella. (Dahler-Larsen 2005, 7.) Vaikuttavuuden arvioinnilla pyritään vaikuttamaan siihen, että päätöksenteon tueksi saataisiin tutkittua ja totuudenmukaista tietoa, resursseja kohdennettaisiin yhä tehokkaammin ja raportointi olisi läpinäkyvää esimerkiksi siitä, mihin julkiset resurssit on käytetty (Kettunen 2016, 5–11; Oikeusministeriö 2007, 7–8; Valtioneuvosto 2022, 11).

Vaikuttavuuden arvioinnin lähestymistavat ja menetelmät riippuvat arvioinnin kohteen ja kontekstin luonteesta sekä tiedon tarpeista. Mikäli laadukasta tietoaineistoa on saatavilla, on myös vaikutusten ja vaikuttavuuden todentaminen luotettavasti mahdollista. Mitä monimutkaisemmaksi ja kompleksisemmaksi arvioitava kohde muuttuu, sitä vaikeampaa on syy-seuraussuhteen todentaminen. (Vataja 2018.)

Maaseudun kehittäminen tapahtuu hankkeiden avulla. Hankerahoituksen myöntämisen edellytyksenä on, että rahoitetulla toiminnalla aikaansaadaan myönteisiä vaikutuksia kehittämissympäristössä. (Maaseutu.fi s.a. c.) Vaikutukset voivat olla helposti mitattavia, kuten taloudellinen kehitys tai vaikeasti mitattavia, kuten yhteiskunnallinen muutos tai hyvinvoinnin ja viihtyvyyden edistäminen. Mitattavat tulokset voivat olla pieni osa kehittämistoiminnan vaikuttavuutta. Mutta vaikuttavuutta tarkastelemalla voidaan saada selville myös vaikeammin mitattavissa oleva vaikuttavuus. Monesti vaikuttavuus nähdään vasta pidemmän ajan kuluttua. (Muhonen 2021; Vataja 2020.) Vai-

kuttavuutta tutkimalla ja mittaamalla voidaan tehdä näkyväksi toiminnan merkityksellisyys ja kestävyys sekä osoittaa, että toiminnan tukeminen on kannattavaa (Virkkula, Kontio, Nieminen & Välijärvi 2020).

Leader-toiminnan vaikutuksia seurataan niin paikallisesti, kansallisesti kuin EU-tasollakin. Leader-ryhmät arvioivat toimintaansa ohjelmakausittain sekä itsearvioinnilla että ulkoisella arvioinnilla, jossa hyödynnetään myös asiakastytyväisyyskyselyitä. Seurannalla on lähinnä selvitetty toiminnan vaikuttavuutta omalla toimialueella, mikä auttaa jatkossa kehittämään omaa Leader-toimintaa sekä tulevien ohjelmakausien valmistelua. (Maaseutuverkosto 2023; Ruokavirasto 2024.)

Hankkeiden vaikutusten seuraamisessa hyödynnetään yhteisiä indikaattoreita, jotka määräytyvät hanketyypin mukaan. Yhteistyöhankkeiden indikaattorit mittaavat muun muassa hankkeessa kehitettyjen tai hankkeen vaikutuksesta syntyneiden tuotteiden ja palveluiden määrää. (Maaseutuvirasto 2016a.) Koulutus- ja tiedonvälityshankkeissa seurataan esimerkiksi hankkeen myötä syntyneitä työpaikkojen sekä koulutuspäiviin ja tiedotustilaisuuksiin osallistuneiden henkilömäärää. Leader-hankkeiden indikaattorit mittaavat aktivointitilaisuuksien osallistujamäärää, toteutettuja ympäristöä parantavia toimia, laadittuja ja päivitettyjä suunnitelmia, organisaatioiden aktiivisuutta sekä rakennettujen ja kunnostettujen rakennusten määrää. (Maaseutuvirasto 2016b.)

4.4 Aiemmat tutkimukset Leader-toiminnan vaikuttavuudesta

Leader-toiminnasta, sen vaikutuksista ja vaikuttavuudesta on tehty lukuisia tutkimuksia. Esimerkiksi Romanian Leader-toimintaa käsittelevässä tutkimuksessa havaittiin, että Leader-toiminta on aktivoanut yhteistyötä yksityisen sektorin, julkisen sektorin ja kansalaisten välillä, paikallisia toimijoita kuullaan päätöksenteossa ja verkostot ovat laajentuneet paikallisten toimijoiden sekä muiden tahojen välillä. Tutkimuksesta selviää myös, että paikallista kehittämistä rajoittaa ja jopa estää byrokratia ja monimutkaiset hallintomenettelyt. Myös toimijoiden innovatiivisuus voisi olla parempi ja etenkin maaseutualueilla hanketoimintaa sekä pienempiä hankekohteita enemmän. Laajemmassa kontekstissa Romanian tulokset ovat kuitenkin positiivisia verrattuna Euroopan muihin maihin. (Opraria, Corodescu-Rosca & Rosu 2024, 369–379.)

Leader-toimintaa on arvioitu ja toiminnalla saatua vaikutuksia ja vaikuttavuutta sivuttu Maa- ja metsätalousministeriön julkaisussa: ”Leader-toimintatavan arviointi -Maaseutuohjelma 2014–2020”.

Raportissa todetaan Leader-ryhmien rahoittavan maaseudun pientä yritystoimintaa ja paikallisia hankkeita, joita ei muuten toteutettaisi lainkaan tai vastaavassa laajuudessa. Leader-toiminnalla on myönteisiä vaikutuksia ja vaikuttavuutta paikalliseen kehitykseen. Vaikutukset ovat toimija- ja yhteisötasoisia ja näkyvät etenkin sosiaalisen pääoman vahvistumisena. Toiminta myös vahvistaa yhteisöllisyyttä ja lisää osallisuutta paikallistasolla. Leader muun muassa aktivoi paikallisia pienyrityksiä ja mobilisoi eri toimijoita, mikä kasvattaa verkostoja ja lisää omistajuutta. Raportin tutkimuksessa kävi myös ilmi, että Leader-toiminta on lisännyt kiinnostusta talkootoimintaan ja yhteiseen hyvään, luonut luottamusta omiin voimiin vaikuttaa asuinalueen kehitykseen ja vahvistanut alueen toimijoiden uskoa tulevaan. Haasteena koettiin jälleen EU-rahoituksen byrokraattisuus ja työläys, mikä rajoittaa Leader-toiminnan toteuttamista. (Rannanpää ym. 2020, 147–155.)

Yksityiskohtaista ja paikallistasoista Leader-toimintaa on selvitetty esimerkiksi Pro gradu -tutkielmassa: ”Maaseutukehittämisen projektoituminen”. Siinä tarkastelun kohteena oli Leader Veejäkajan vuosina 2007–2013 rahoittamat investointi- ja kehittämishankkeet. Hankkeiden vaikutuksia olivat muun muassa toiminnan jatkuminen, työllisyyden lisääntyminen, kannattavuuden parantuminen, aktiivisuuden ja osallistumisen lisääntyminen, uusien toimintatapojen käyttöönotto, voimaantumisen tunne, tilat ja niiden käyttöasteen parantuminen sekä osaamisen karttuminen. Hanketyypien vaikutukset erosivat toisistaan, mikä johtui niiden erilaisesta tarpeesta. Investointihankkeissa vaikutukset konkretisoituivat nopeasti. Ne vaikuttivat järjestön tai toimijan resursseihin, mutta muut vaikutukset olivat vähäisiä. Kehittämishankkeissa vaikutukset näkyivät kaikilla osa-alueilla, mutta resursseihin vaikutus oli vähäisin ja toiminnan muutokseen suurin. Kehittämishankkeiden vaikutukset ulottuivat myös laajemmalle alueelle. Molemmissa hanketyypeissä hankkeen onnistumisen kriteerit olivat samat eli hyvä hankesuunnitelma, budjetissa ja aikataulussa pysyminen, oikeat ihmiset ja verkostot. (Peura 2017, 46–61.)

5 HAASTATTELUTUTKIMUS LEADER-RAHOITUKSEN SAANEILLE

Tämän vaikuttavuustutkimuksen kohderyhmänä oli Kasvun alueella vuosina 2014–2022 myönteisen rahoituspäätöksen saaneet toimijat, yhteensä 141 yritystuki- ja kehittämishankekohdetta. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat tai lähes samat ennakkoon laaditut kysymykset aina samassa järjestyksessä, mutta valmiit vastausvaihtoehdot puuttuvat. Puolistrukturoitu haastattelu on siis vapaamuotoisempi kuin strukturoitu haastattelu, mutta tiukemmin muotoiltu kuin teema-haastattelu. Se sopii käytettäväksi silloin, kun halutaan tietoa tarkoin määrätyistä asioista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.)

Haastattelun tekeminen jaetaan vaiheisiin: 1) taustatyön tekeminen eli suunnitellaan tulevaa tutkimusta, 2) haastattelun toteutus ja siinä eteneminen suunnitelman mukaisesti sekä 3) analysointivaihe, jossa saadusta aineistosta tehdään yhteenveto. Suunnitteluvaihe sisältää tutkimuksen yleisluontoisen suunnittelun, tavoitteiden ja ongelmien hahmottelun sekä ratkaisuun tarvittavan tiedonhankinnan suunnittelun, varsinaisen haastattelutilanteen valmistelun sekä haastattelun jälkeisen toiminnan suunnittelun. Haastatteluilla pyritään keräämään aineisto, jonka perusteella voidaan luotettavasti tehdä päätelmiä tutkittavasta ilmiöstä. Haastateltava täytyy siis saada vuorovaikutukseen ja motivoitua vastaamaan. Saatu aineisto on yleensä runsas, mikä tekee analysointivaiheesta työlää. Aineiston käsittely kannattaakin aloittaa pian keruuvaiheen jälkeen, kun aineisto on vielä tuore ja sen selventäminen helpompaa. Aineisto voidaan kirjoittaa tekstiksi litteroiden tai koodata vain päätelmät ja teemat. Tämän jälkeen siirrytään analyysin tekoon, jossa oleellista on tulkinta, yksinkertaistaminen, tiivistäminen ja yhteenveto. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 39–41 & 108–149.)

Kyseessä oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa kysymykset on laadittu ennakkoon, mutta niihin vastaaminen on vapaamuotoista. Tarkoituksena on kuvata, ymmärtää sekä tulkita tutkittavaa ilmiötä ja löytää tietoa ilman tilastollisia menetelmiä tai muita vastaavia keinoja. Tutkimus perustuu lähinnä sanojen sekä lauseiden käyttöön. Kvalitatiivinen tutkimustapa valitaan yleensä silloin, kun tutkittavaa ilmiötä ei tunneta entuudestaan. Ilmiöstä pyritään kuitenkin saamaan ymmärrys ja syvällinen näkemys sekä luomaan uusia teorioita. Laadullinen tutkimus säilyttää aineistonsa sanallisessa muodossa. (Kananen 2014, 16–18.)

5.1 Haastattelun toteutus

Haastattelun tukena käytettiin haastattelupohjaa (liite 1), jonka kysymykset muotoiltiin helposti ymmärrettäviksi ja joihin vastaaminen oli sujuvaa. Kysymykset asetettiin loogisesti etenevään järjestykseen ja keskityttiin siihen, että ne vastasivat tutkimusongelmaan. Lomakkeen laadinta ja haastattelu pyrittiin toteuttamaan niin, että kysymysten väärinymmärryksen riski oli mahdollisimman pieni. Haastattelupohjalla saatiin haastattelulle selkeästi etenevä runko, mutta muutoin haastattelun oli tarkoitus pysyä vapaamuotoisena ja keskustelumaisena. Apukysymyksiä käytettiin lähinnä silloin, kun haastateltava ei muistanut tai halunnut puhua tietyistä aiheista pidempään.

Haastateltavat valittiin kehittämishanke- ja yritystukirahoitusta saaneista kohderyhmän toimijoista harkinnanvaraisella otannalla (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88) Ruokaviraston ylläpitämästä hankerekisteristä, maaseutuverkosto.fi -sivustolta. Haastateltavat valittiin siten, että rahoitusta saaneet kohteet olivat erityyppisiä. Opinnäytetyön kehittämistehtävä toteutettiin puhelinhaastatteluna toukokuussa 2024. Haastattelut nauhoitettiin niiden puhtaaksikirjoittamisen ja analysoinnin helpottamiseksi. Nauhoittamiseen pyydettiin aina lupa haastattelun alettua ja tallenteet tuhottiin, kun tulokset oli kirjoitettu puhtaaksi. Näin haastateltavien henkilöllisyyttä ei voida jälkikäteen todentaa eikä haastateltavia voida tunnistaa.

Haastateltavalle on tärkeää korostaa osallistumisen vapaaehtoisuutta ja luottamuksellisuutta. Hänelle on kerrottava tutkimuksen taustoista, kuten tutkimuksen suorittava organisaatio, miksi juuri hänet on valittu mukaan, sekä tutkimuksen tarkoitus ja perustelut. Arvioitu haastatteluun käytettävä aika on myös hyvä kertoa. (Eskola & Suoranta 2000, 93–94.)

5.2 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysissä tärkeintä on aineiston tiivistäminen ja saattaminen teoreettiseen muotoon tulkitsemalla. Tavoitteena on nostaa aineiston informaatioarvoa ja ymmärtää, mitä se todella kertoo tutkittavasta aiheesta. Tehtyjä havaintoja tulkitaan teoriaa ja omaa ajattelua tukena käyttäen. (Günther, Hasanen & Juhila 2021.)

Tässä tutkimuksessa kyseessä oli fenomenologinen lähestymistapa, sillä aineisto perustui haastateltavien omiin kokemuksiin ja näkemyksiin. Aineiston käsittelyssä käytettiin koodaamista, joka on

laadullisen tutkimusaineiston käsittelyväline. (Günther, Hasanen & Juhila 2021.) Koodaamalla aineisto järjestettiin ja luokiteltiin, jotta aineistosta pystyttiin tunnistamaan ja valitsemaan tarkempaan tarkasteluun tutkimuksen kannalta merkitykselliset vastausten osat (Juhila 2021). Puhelinhaastattelulla saatu litteroitu aineisto vietiin Microsoft Exceliin, jossa kysymykset ja vastaukset asetettiin sarakkeisiin. Kunkin kysymyksen kohdalle kerätyistä vastauksista pystyttiin poimimaan yhtäläisyydet, erot ja muut esille nousseet merkitykselliset tekijät. Koodaaminen mahdollistaa myös numeerisen tietojen esittämisen, mutta laadullisessa tutkimuksessa sitä käytetään lähinnä vain asioiden yleisyyden ilmaisemiseen (Juhila 2021).

6 TUTKIMUSTULOKSET

Vaikuttavuustutkimuksessa selvitettiin Kasvun vuosina 2014–2022 rahoittamien hankkeiden tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta sekä pohdittiin tuloksekkaaseen toteutukseen johtaneita tekijöitä ja hankkeiden merkitystä hakijan oman toiminnan kannalta.

Rahoituskaudella 2014–2020 (-22) Kasvu myönsi rahoituksen yhteensä 141 kohteelle. Yritystukea myönnettiin 23 kohteelle ja kehittämishankerahoitusta 72 kohteelle, joista kaksi oli teemahankkeita. Teemahankkeet Elinvoimaa kyliin ja Kasvunpienet investoinnit sisälsivät alahankkeita yhteensä 48 kappaletta eli molemmissa hankkeissa toteutettiin 24 alahankekohdetta. Muita kehittämishankkeita oli 70 (kehittämistukihankkeita 35, yleishyödylliset investointihankkeita 32 ja koulutus ja tiedonvälityshankkeita 3).

Haastattelut toteutettiin 3.10.–17.10.2024 ja niitä varten puhelimitse tavoitettiin 25 hankkeen toimijat. Haastateltavat olivat yhdistyksen, organisaation tai yrityksen omistajia, työntekijöitä tai jäseniä, joilla oli tieto haastateltavasta hankkeesta hanketoimijana (projektijohtajana tai -työntekijänä). Vastajaprosentti oli erinomainen (96 %), sillä vain yksi ei halunnut antaa haastattelua. Vastauksia saatiin 24:stä eri hankkeesta. Näistä yritystuen saaneita oli 9 ja kehittämishankerahoituksen saaneita 15, joista 5 oli teemahankkeita. Haastattelun kesto hanketta kohden oli keskimäärin 12 minuuttia 40 sekuntia, mutta kestossa oli hajontaa. Lyhyimmillään haastattelu kesti kuusi minuuttia ja pisimmillään 26 minuuttia. Haastattelujen tekoa nopeutti se, että muutamalla haastateltavista oli kaksi rahoituksen saanutta hankekohdetta. Näiden haastattelu voitiin toteuttaa samanaikaisesti.

Vastaajat pitivät hankkeitaan onnistuneina. Tätä kysyttiin ensimmäisessä kysymyksessä, joka oli niin sanottu lämmittelykysymys ja sai haastateltavat miettimään hanketta kokonaisuudessaan. Vastauksissa nousi esille koko hankeprosessin arviointi, sen suunnittelu ja toteutus välivaiheineen sekä lopullinen tuotos. Näille yhteisarvosanaksi muodostui vastanneiden kesken 8,82, kun asteikko oli 1–10. Selvästi eniten arvosanaksi annettiin kymmentä ja yhdeksää, mutta myös yksi viiden arvosana annettiin.

6.1 Tavoitteiden saavuttaminen hankkeissa

Haastateltavat pohtivat hankkeen suunnittelun ja toteutuksen aikaansaannosta lopulliseen tuotokseen nähden. Suurin osa haastateltavista oli pysynyt hankkeen suunnitteluvaiheen tavoitteissa, ja osalla ne hieman muuttuivat toteutuksen aikana. Useimmissa vastauksissa korostui se, että asiat saatiin toteutettua pääosin tai lähestulkoon sellaisenaan kuten oli suunniteltu ja että toteutus tapahtui suunnitellun mukaisesti. Vaikka suurin osa vastaajista kehui toteutusta, myös kehitettävää ja jopa puutteita toteutuksessa ilmeni. Kaikki ei mennyt aivan suunnitelmien mukaan. Esimerkiksi mainittiin, että osa suunnitelluista asioista jäi kokonaan toteuttamatta tai ne toteutettiin vaatimattomammin kuin oli suunniteltu.

Suurin osa vastaajista oli erittäin tyytyväisiä hankkeen lopputuotokseen, vaikka toteutuksella ei päästy aivan siihen, mihin pyrittiin tai tuotosta oli pitänyt myöhemmin jatkojalostaa. Lisäksi kaikissa hankkeissa viralliset indikaattorit eivät kokonaan täytyneet. Lopputuotokseen vaikutti esimerkiksi se, että joidenkin hankkeiden toteutusvaiheessa ilmeni yllättäviä muuttujia, jotka vaikuttivat asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Vastaajat kertoivat muun muassa, että käyttöaste tai toiminta oli ollut alhaisempi kuin odotettiin. Vaikka hankkeessa onnistuttiin, sen jälkeinen toiminta ei ole ollut yhtä tehokasta kuin toivottiin. Päinvastaistakin ilmiötä havaittiin, kun osa vastaajista oli yllättyneitä hankkeen aikaan saamasta menestyksestä, kuten lisääntyneestä suosiosta, taloudellisista tuloksista tai tuotoksen käytännöllisyydestä ja soveltuvuudesta muuhunkin tarkoitukseen. Osa hankkeista oli vielä kesken, joten niille asetettujen tavoitteiden saavuttamista ei voitu vielä täysin arvioida.

Hankkeiden myötä syntyi:

- uusia, parantuneita ja monipuolisempia ulko-, sisä- ja luontoliikuntapalveluita
- uusia ja parantuneita harrastemahdollisuuksia
- käytännöllisempiä, energiatehokkaampia ja viihtyvyydeltään paranneltuja sekä kunnostettuja yhteisiä tiloja
- uusia yrityksiä sekä yritystoiminnan monipuolistamista ja laajenemista
- liikevaihdon kasvua ja kannattavuuden parantumista
- uusia ja parantuneita palveluita
- työllisyyttä ja työpaikkoja
- työtehokkuutta ja -viihtyvyyttä sekä fyysisen kuormituksen vähentymistä

- kylien ja alueiden sekä paikallisten yritysten tuotteiden ja palveluiden näkyvyyttä
- koulutuksia, kursseja ja tieto-oppaita
- selvityksiä yhdistyksen toiminnasta, taloudenhallinnasta ja varautumisesta
- tapahtumia ja kulttuuritarjontaa
- yhteistyöverkostoja.

6.2 Tavoitteiden saavuttamista edistävät ja ehkäisevät tekijät

Hankkeille asetettuihin tavoitteisiin ja siten niiden tuloksellisuuteen vaikuttavia tekijöitä pyydettiin avaamaan. Vastauksissa ilmeni useita keskeisiä teemoja. Hankkeiden toteutuksessa korostui onnistunut rahoitusprosessi ja yhteistyön merkitys. Teemahankkeissa rahoituskuviot koettiin kevyinä toimijan kannalta, sillä ne toteutettiin isompien hankkeiden alahankkeina, jossa Leader-henkilöstö hoiti Hyrrä-palvelussa hakemuksen täytön ja muun rahoituksen hakemiseen liittyvän byrokratian. Toimijat, jotka täyttivät itse rahoitushakemuksen, kokivat vaiheen työläämpänä etenkin, mikäli aiempaa kokemusta hanketukien hakemisesta ei ollut. Leader-henkilöstön arvokas tuki ja ohjeistus hankeprosessin eri vaiheissa olivat tärkeä osa myönteisen rahoituspäätöksen ja onnistuneen hankeprosessin kannalta. Haasteena koettiin myös byrokratia yritystoiminnan luvissa, kuten rakennus- ja ympäristöluvissa. Lupakäsittelyä sujuvoitti toimijoiden mukaan kuitenkin se, että oltiin pienellä paikkakunnalla, jossa käsittelyruuhkaa ei ollut ja palvelu oli yksilöllistä.

Koska avustus maksettiin toimijalle ”jälkijunassa”, väliaikainen rahoitus oli joillekin ehdoton edellytys. Kunnan tai kaupungin myöntämä lyhytaikainen ja kuluton laina mahdollisti monien yhdistysten ja säätiöiden investoinnit tai kehittämistoimenpiteet. Yritystukia hakeneet turvautuivat puolestaan pankin myöntämään rahoitukseen. Ilman väliaikaista rahoitusta kaikkia hankkeita ei olisi voitu toteuttaa. Myös yksityinen sponsorirahoitus nousi vastauksissa esille, ja sitä arvostettiin suuresti.

Vastauksissa korostui aktiivinen ja rakentava yhteistyö eri toimijoiden välillä. Sanat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja talkoohenkisyys mainittiin toistuvasti, sillä niillä oli merkittävä asema useiden hankkeiden toteutuksessa. Hankkeiden hyvään onnistumiseen vaikuttivat huolellinen suunnittelu, resurssien saatavuus ja riittävä toteutusaika sekä myös se, että investoinnille tai toimenpiteelle oli selkeä funktio tai tarve. Hankintoja osattiin tehdä oikea-aikaisesti, hintoja vertaillen ja kilpailuttaen. Osa toimijoista koki suurta hyötyä omasta osaamisesta ja ammattitaidosta sekä esille nousi myös etu paikallisesta erityisosaamisesta.

Byrokratian lisäksi joissakin hanketoteutuksissa koettiin haasteena koronapandemia, joka aiheutti aikataulujen venymistä, resurssipulaa ja jopa hankesuunnitelman uudelleen rakentamisen. Koronaan liittyvät rajoitteet tuottivat haasteita, mutta toimijat eivät kokeneet niitä esteiksi, vaan näkivät ne mahdollisuuksina kehittää ja löytää uusia ratkaisuja, kuten digitaalisen teknologian hyödyntäminen paikasta riippumattomasti. Haasteina mainittiin myös toimijan oma terveydellinen tila sekä projektityöntekijöiden vaihtuvuus. Haastateltavat kuitenkin kokivat huomattavasti enemmän hankkeen toteutusta edistäviä kuin jarruttavia tekijöitä, eikä yhdenkään hankkeen toteutus tai tärkeimmät tavoitteet kaatuneet haasteisiin.

6.3 Hankkeen merkitys oman organisaation toiminnalle

Vastaajia pyydettiin kertomaan hankkeen tuomia hyötyjä oman yrityksen, yhdistyksen tai muun organisaation toiminnalle. Yhteenvetona voitiin todeta, että hankkeilla oli ollut suuri rooli organisaatioiden toiminnan edistämässä ja niillä oli saatu monenlaisia vaikutuksia, kuten toiminnan laajentumista, näkyvyyden lisääntymistä, asiakaskunnan kasvattamista ja yhteisön aktivointia. Hankkeet olivat toimineet ponnahduslautana ideoille ja mahdollistaneet uusia yritystoimintoja sekä parantaneet ja tehostaneet olemassa olevien toimijoiden palveluja.

Kyläyhdistykset ja yhteisötoiminta olivat aktivoituneet hankkeissa toteutettujen investointien, kuten kylätalojen kunnostusten ja niiden energiatehokkuusratkaisujen ansiosta. Kylätalojen käyttöaste oli parantunut, käyttökulut pienentyneet ja yhteisön aktiviteetit sekä yhteisöllisyys lisääntynyt. Myös kyläyhdistykset ja parantuneet tilat olivat saaneet näkyvyyttä. Kohderyhmän vastaajat kertoivat, että investoinnit olivat välttämättömiä kylätoiminnan käytännöllisyyden ja ylläpidon kannalta.

Myös muut yhdistykset ja seurat kokivat hankkeilla olleen suuri merkitys heidän toiminnalleen. Toiminta monipuolistui, aktiivisuus ja yhteisöllisyys lisääntyi, verkostot kasvoivat ja parantuneiden harjoittelumahdollisuuksien sekä tiedonjaon myötä jäsenten osaaminen kehittyi. Toteutettujen investointien ja kehittämistoimenpiteiden merkitystä kuvattiin muun muassa seuraavasti: ”Saimme toimivat puitteet monellekin asialle. Verkostojemme laajuus moninkertaistui ja saatiin infraa toteuttaa toimintaa myös jatkossa.” Hankkeen tuomat hyödyt olivat heti nähtävissä ja niiden merkitys kuvattiin pitkäkestoiseksi.

Yrityksille hankkeet mahdollistivat isommat ja monipuolisemmat investoinnit. Laitteet ja välineet pystyttiin investoimaan kerralla, mikä ei olisi ollut mahdollista ilman hankerahoitusta, vaan ne olisi täytynyt toteuttaa osissa tai muutoin pienemmässä mittakaavassa. Yritysten tiloja paranneltiin, laajennettiin sekä rakennettiin kokonaan uusia rakennuksia. Hankkeilla käynnistettiin myös täysin uutta yritystoimintaa, mikä työllisti yrittäjät ja toi heille toimeentuloa. Lisäksi asiakkaiden tavoitettavuus parani, asiakaskunta laajeni ja yritysten volyymi kasvoi. Yksi kohderyhmän vastaaja kertoi yritystoiminnan jatkuvuuden olleen hankkeen kautta saatavasta rahoituksesta kiinni: ”Yritystoiminta olisi mahdollisesti päättynyt ilman investointia.” Monen yrityksen toiminta laajeni, kannattavuus parani ja liikevaihto kasvoi.

Hankkeet tarjosivat myös mahdollisuuden kokeilla uusia ja rohkeitakin ideoita, joista osa oli todettu toimivaksi ja jäänyt käyttöön. Monet investoinnit ja kehittämistoimenpiteet olisivat jääneet toteuttamatta ilman hankkeen kautta saatua rahoitusta. Merkitys organisaatioille oli suuri toiminnan luomisessa, edistämisesä ja ylläpitämisessä.

6.4 Hankkeiden välittömät, välilliset ja pitkäaikaiset vaikutukset

Haastateltavien hankekirjo oli melko laaja, joten myös hankkeilla saatuja vaikutuksia oli runsaasti. Haastateltavilta kysyttiin hankkeiden välittömistä vaikutuksista, jotka olivat nähtävillä jo hankkeen toteutuksen aikana tai heti hankkeen valmistuttua. Suorista vaikutuksista hyötyivät monet paikalliset toimijat: asukkaat, yhdistykset, yritykset ja muut organisaatiot. Yhdistykset ja paikalliset toimijat saivat käyttökuluiltaan edullisia ja monikäyttöisiä tiloja, joita oman käytön lisäksi vuokrataan erilaisiin tapahtumiin ja yksityistilaisuuksiin sekä muille yhdistyksille, yhteisöille ja organisaatioille esimerkiksi kokous- ja kurssikäyttöön. Vuokratuloilla ylläpidetään ja edistetään yhdistysten toimintaa. Liikuntarajoitteisille syntyi hyvinvointia lisääviä esteettömiä tiloja ja palveluja. Urheilu- ja harraste-seurojen käyttöön rakentui uusia ja parantuneita liikunta-, kulttuuri- ja harrastemahdollisuuksia. Muutosten myötä toimijoiden aktivointi ja aktiivisuus lisääntyi.

Osassa hankkeissa edistettiin koulutusta, tiedonvälitystä ja uusien toimintatapojen kehittämistä, mikä oli lisännyt tietoisuutta sekä mahdollistanut omien palveluiden ja toimintatapojen muuttamisen. Myös uutta ammattitaitoa ja työllisyysmahdollisuuksia syntyi tarpeesta. Muun muassa oppaiden kouluttamisesta hyötyivät kunta, paikalliset yrittäjät ja koulutetut työntekijät.

Yrittäjille hankkeiden suorat vaikutukset näkyivät uusina liiketoimintoina, liikevaihdon kasvuna, asiakaskunnan laajentumisena sekä helpompana tavoitettavuutena, näkyvyyden lisääntymisenä, työn mielekkyyden ja työssä jaksamisen parantumisena sekä työn ja palvelujen kehittymisenä. Myös kuluttajien arvostama kestävyys, ekologisuus ja ympäristöystävällisyys oli monessa hankkeessa huomioitu. Yrittäjien lisäksi uusista ja parantuneista palveluista hyötyivät suoraan myös asiakkaat. Esimerkiksi palvelut voitiin hankkia jatkossa yhdeltä palveluntarjoajalta, kun yritys pystyi monipuolistamaan palvelutarjontaansa hankkeen kautta.

Vastaajia pyydettiin kertomaan hankkeiden välillisistä vaikutuksista, jotka ilmentyivät hankkeen toteutuksen edetessä tai toteutuksen jälkeen. Välillisiä vaikutuksia ei hankkeissa varsinaisesti tavoiteltu, vaan ne syntyivät oheistuotteena tai sattumalta. Ne kohdistuivat sekä paikallisiin että kuntarajat ylittäviin toimijoihin. Kunnostetut ja kokonaan uudet liikunta-, kulttuuri- ja harrastetilat, kokoon-tumis- ja juhlatilat sekä muut yhteisöllisyyttä, terveyttä ja hyvinvointia edistävät tilat hyödyttivät myös muita kuin niitä, jolle ne oli alkujaan suunniteltu. Moni tila valmistui yleiseen käyttöön tai korvausta vastaan käytettäväksi. Osa tiloista oli saavuttanut suuren suosion ja tavoittanut käyttäjiä valtakunnallisesti sekä jopa kansainvälisesti. Esimerkiksi kokoontumistiloja hyödynsivät myös muut yhdistykset ja esteettömiä tiloja liikuntarajoitteiset ryhmät naapurikunnista. Liikuntapaikkoja käyttivät muutkin urheiluseurat sekä esimerkiksi palokunnan henkilöstö.

Uudet ja parannellut tilat mahdollistavat monenlaisten tapahtumien järjestämisen. Tapahtumien välillisiä hyötyjiä olivat paikalliset yrittäjät ja muut tapahtumiin osallistuvat organisaatiot. Toimijat saivat myyntiä ja näkyvyyttä omalle toiminnalleen. Lisäksi tapahtumien avulla toimijoiden yhteistyöverkostot olivat laajentuneet. Paikalliset asukkaat hyötyivät puolestaan aktiviteeteistä ja yhteisöllisyydestä. Muita tiloista hyötyjiä olivat kaikki tapahtumien osanottajat sekä yksityistilaisuuksien juh-lavieraat. Eräiden hankkeiden tuotoksena syntyneitä selvityksiä ja oppaita oli jaettu laajemmin eri sidosryhmille sekä julkiseen käyttöön. Tiedon jakaminen hyödytti myös muiden toimijoiden ja alu-eiden kehittämistä valmiiksi kerättyjen kokemusten ja tietojen pohjalta.

Yrittäjien välinen yhteistyö oli laajentunut ja vahvistunut palvelutarjonnan yhteensovittamisen myötä. Esimerkiksi juhlatilan, majoituspalvelun ja pitopalvelun hankinta eri toimijoilta samalle asi-akkaalle tai koneurakoitsijoiden välinen työkonelainaus lisäsi yrittäjien välistä yhteistyötä. Yritystu-kihankkeissa toteutetut investoinnit vakiinnuttivat myös työpaikkoja ja lisäsivät työtunteja sekä uu-sien työntekijöiden määrää. Lisäksi yritykset olivat kouluttaneet harjoittelijoita. Tehdyistä yritysinv-es-toinneista välillisesti hyötyivät yritykset, työntekijät, työttömät, oppilaat ja oppilaitokset.

Hankkeiden pitkäaikaiset vaikutukset näkyivät erityisesti elinkeinotoiminnan jatkuvuudessa ja yhteisön hyvinvoinnissa. Etenkin yhdistykset ja kyläläiset olivat aktivoituneet ja alkaneet osallistua enemmän yhteisiin toimiin. Uusien ja paranneltujen tilojen ja harrastepaikkojen käyttö jatkui ja niitä oli tarkoitus kehittää jatkossa lisää. Myös hankkeiden taloudelliset vaikutukset olivat pysyviä, kun toimintojen jatkuvuutta oli turvattu muun muassa kausimaksuilla. Pitkä ajan vaikutuksina vastaajat näkivät etenkin näkyvyyden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen, joista hyötyivät kylät ja monet väestöryhmät, kuten liikuntarajoitteiset ja eri ikäryhmät. Vastaajien mielestä aktiviteetit ja tapahtumat tulevat tulevaisuudessa lisääntymään, mikä samalla lisäisi alueen vetovoimaa.

Hankkeilla oli ollut positiivinen vaikutus paikalliseen yritystoimintaan ja sen pitkäaikaisina vaikutuksina vastaajat kokivat saaneensa muun muassa pysyviä liiketoimintamahdollisuuksia, lisää näkyvyyttä ja tunnettavuutta, asiakas- ja yhteistyökumppaniverkostoja sekä taloudellista nostetta. Myös investointihalukkuuden lisääntyminen sekä uskallus kokeilla rohkeasti uutta ja erikoistua myös jatkossa mainittiin. Hankkeilla saatiin luotua pohja tulevaisuuden toiminnalle.

Monet hankkeissa toteutetut investoinnit ja kehittämistoimenpiteet tarjosivat hyvät mahdollisuudet jatkokehittämiseen ja toiminnan laajentamiseen myöhemmin pienemmällä panostuksella. Näin myös toiminnan jatkuvuus ja vaikuttavuus oli taattu.

6.5 Hankkeiden vaikutus alueen elinvoimaan

Haastateltavilta kysyttiin hankkeiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista alueen elinvoimaan. Alueen elinvoimaa edistäviä vaikutuksia ei varsinaisesti tavoiteltu kuin yhdessä hankkeessa, mutta niitä syntyi useissa hankkeissa positiivisena lisänä. Myös alueen elinvoimaan liittyvien välittömien ja välillisten vaikutusten ero osoittautui haastateltaville vaikeaksi hahmottaa. Alueen elinvoiman koettiin vahvistuneen tai vähintäänkin pysyneen samana hankkeiden vaikutuksesta.

Vastaajat kertoivat alueen elinvoimaisuuden kohentuneen muun muassa yritystoiminnan lisääntymisen ja laajentumisen, uusien ja paranneltujen tilojen, harraste- ja kulttuurimahdollisuuksien sekä kylien aktivoitumisen myötä. Näiden aikaansaamat vaikutukset liittyivät erityisesti alueen näkyvyyden, yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja viihtyvyyden lisääntymiseen sekä taloudelliseen elinvoimaisuuteen.

Yhteenkuuluvuudentunnetta ja hyvinvointia paikallisesti olivat lisänneet vapaa-ajan kohtaamispaikat ja yhdessä tekeminen, jossa tapasivat monenlaiset henkilöt. Lisäksi harrastepaikkojen, kuten pelikenttien ja liikuntalaitteiden sekä erilaisten tilojen, kuten esteettömien vapaa-ajanrakennuksien ja juhlatilojen käyttö oli kuntarajat ylittävää ja käyttöaste hyvä. Toimivat puitteet, erikoisuus ja uutuudenviehätys houkuttelivat asiakkaita ja muita kävijöitä läheltä ja kaukaa. Samalla koko alueen aktiivisuus ja näkyvyys lisääntyivät.

Hankkeissa ja hankkeiden myötä syntyneet tapahtumat, kuten urheiluturnaukset ja paikalliset juhla- ja messutapahtumat, sekä kulttuuri- ja matkailupalvelut olivat houkuttelleet väkeä kauempaakin lisäten alueen näkyvyyttä ja elävöittäen paikallista elämää. Alueelle saapuvat ihmiset tutustuivat samalla usein myös muiden paikallisten yritysten palveluihin ja tuotteisiin. Lisäksi paikallisille yrityksille oli tullut lisää kysyntää tapahtumissa muodostuneiden verkostojen ja yhteistyön avulla. Myös muiden toimijoiden välinen yhteistyö oli edistynyt erilaisten tapahtumien, tilaisuuksien ja koulutusten myötä. Osassa hankkeista oli huomioitu kestävyys ja ympäristöystävällisyys, jotka paransivat toimijoiden ja alueen mainetta sekä houkuttelivat alueelle matkailijoita niin kotimaasta kuin ulkomailtakin. Vastaajien mielestä nämä kaikki olivat edistäneet alueen taloudellista ja sosiaalista elinvoimaa sekä työllisyyttä.

Alueen elinvoimaisuuden lisääntymisen koettiin houkuttelevan alueelle uusia yrittäjiä, asukkaita ja kävijöitä. Eräs vastaajista kertoi, että alueelle oli suunnitteilla lisää investointeja ja kehitystoimia, sillä alueen kehittyminen ja näkyvyyden lisääntyminen olivat herättäneet yritysten ja uusien asukkaiden kiinnostusta ja johtaneet tyhjiin tonttien täyttymiseen. Hankkeiden vaikutusten uskottiin lisäävän alueen elin- ja vetovoimaa vielä pitkälläkin aikavälillä. Myös välillisiä vaikutuksia arveltiin kehittyvän yhä lisää ja vaikutusalueen kasvavan.

6.6 Leader-rahoituksen vaikuttavuus toimenpiteiden toteuttamiseen

Kun haastateltavilta kysyttiin, miten hankkeessa toteutettu investointi tai kehittämistoimenpide olisi toteutettu ilman Leader-rahoitusta, toistuivat vastauksissa samat asiat. Suunniteltuja investointeja ja kehittämistoimenpiteitä olisi joko täytynyt toteuttaa pienemmässä mittakaavassa, erissä tai ne olisi jätetty kokonaan tekemättä. Esimerkiksi monen yrityksen laiteinvestoinnit olisivat olleet rajalliset ja hankintoja olisi pitänyt jaksottaa pidemmälle ajalle. Yhdistyksen lahjoituksena kerättyjen

laitteiden turvallisuuskriteerit eivät välttämättä olisi täyttyneet eikä niillä todennäköisesti olisi saatu toimivaa kokonaisuutta. Ilman avustusta ei olisi ollut riittäviä resursseja kehittämistyön tai tarvittavien selvitysten tekemiseen, mikä olisi estänyt niiden toteutumisen. Vain harva investointi tai kehittämistoimenpide olisi pyritty toteuttamaan sellaisenaan joko sponsori- tai lainarahalla. Vastauksista kävi ilmi, että Leader-rahoitus oli ollut merkittävä tekijä toimenpiteiden toteutumisessa.

Vastaajat pitivät Leader-rahoitusta myös hyvin vaikuttavana, sillä ilman rahoitusta ja sen myöntämisen perusteita vaikutuksia ja vaikuttavuutta ei olisi syntynyt toimijoille ja alueelle. Leader-rahoituksen vaikuttavuuden arvosaksi muodostui vastanneiden kesken 9,8, kun asteikko oli 1–10. Vastausten kymppirivin rikkoi vain yksi yhdeksän ja kaksi kahdeksan numeroa.

Haastattelun lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kommentoida tai kysyä. Muutama vastaaja jätti viestin tai toiveen Leader-henkilöstölle ja ylemmille päättäjille: ”Toivottavasti Leader-toiminta jatkuu”, ”Paremmiin toteutettuihin tuotoksiin saadaan aikaan, kun avustusrahaa on käytettävissä”, ”Leader-työntekijöiden tuki ja neuvonta olivat ensiluokkaista”. Myös avustusten kohteita toivottiin laajennettavan, sillä kaikkiin tarvittaviin investointeihin ei rahoitusta ollut mahdollista saada ja nämä olivat sen vuoksi edelleen toteuttamatta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Hanketoimijoiden haastatteluilla saatiin melko kokonaisvaltainen kuva Kasvun rahoittamista hankkeista, niiden tuotoksista ja vaikutuksista. Hankkeiden aikaansaamat vaikutukset olivat pääasiassa kohdennetusti tavoiteltuja, paikallisia ja samalla kehittivät alueen elinvoimaa sekä lisäsivät alueen veto- ja pitovoimaa. Lähes kaikki hanketoimijat ryhtyivät toteuttamaan hankkeita oman toimintansa tarpeesta, mutta hankkeiden tuotoksen vaikutukset ulottuivat selvästi laajemmalle.

Kasvun rooli alueensa maaseudun kehittämisessä oli merkittävä. Ilman Leader-ryhmältä saatua rahoitusta sekä osaavaa ja avuliasta henkilökuntaa olisi hankkeiden toteutus ja siten alueen kehitys jäänyt hyvin vähäiseksi tai jopa kokonaan tekemättä. Maaseudun yrittäjät ja yritystoiminnan aloittavat olivat tyytyväisiä hankkeilla aikaansaatuihin tuotoksiin. Heille Leader-rahoitus mahdollisti yritystoiminnan jatkumisen, laajentumisen tai aloittamisen. Samalla alueen vakituiset ja vapaa-ajan asukkaat sekä kävijät hyötyivät yritysten tuotteista ja palveluista, jopa uusista työllisyysmahdollisuuksista. Yritystukihankkeet saivat siis aikaan positiivisen kierteen, joka kannusti yrityksiä investoimaan ja kehittämään toimintaansa. Yhdistykset, säätiöt ja muut organisaatiot, kuten kunnat, hyödynsivät Leader-rahoitusta kehittämishankkeiden kautta. Etenkin yhdistyksille ja säätiöille rahoitus oli välttämätön, sillä heidän toimintansa perustuu pitkälti talkootyöhön. Hankkeilla saatiin paljon hyvää aikaiseksi: kunnostettiin vanhaa, luotiin uutta ja kokeiltiin hulluiltaikin tuntuvia ideoita. Rahoituksen turvin pystyttiin toteuttamaan pieniä ja suuria investointeja ja kehittämistoimenpiteitä, joilla kaikilla oli vaikutusta alueen elinvoimaan.

Elinvoima voidaan nähdä eräänlaisena aluetaloudellisten ja sosioekonomisten ominaisuuksien varantona, joka on muodostunut vähitellen ja muuntuu toimintaympäristön muuttuessa eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta (Aro, Aro, Hanhela & Laesterä 2023, 26). Elinvoimaa lisäävät tekijät liittyvät talouteen ja resursseihin, uusiin ja laajentuneisiin yrityksiin sekä työllisyyteen, arvonlisäykseen ja liikevaihtoon, rakentamiseen, koulutukseen ja osaamiseen, saavutettavuuteen, näkyvyyteen, yhteisöllisyyteen sekä alueen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Alueen elinvoima voi tulevaisuudessa vahvistua, heikentyä tai pysyä muuttumattomana (Aro ym. 2023, 26).

Vetovoima tarkoittaa sitä, miten kiinnostavana, houkuttelevana ja vetovoimaisena ulkopuoliset näkevät alueen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi alueelle saapuvia matkailijoita sekä uusia asukkaita ja yrittäjiä. (Aro ym. 2023, 27.) Yrityskehityksen ja hankkeiden vaikutuksesta syntyneiden

tapahtumien luoma näkyvyys vaikutti positiivisesti myös alueen näkyvyyteen. Alueen hyvä imago ja toimivuus lisäävät vetovoimaisuutta. Kuten haastattelussa tuli ilmi, paikallisten yritysten investointihalukkuus ja yritystoiminta ruokkivat muita alueen yrityksiä kehittämään toimintaansa ja houkuttelevat uusia yrittäjiä alueelle. Uudet investoinnit ovat usein merkki menestyvästä yritystoiminnasta ja luottamuksesta tulevaan. Kun alueen yritystoiminta kasvaa, myös työllisyys lisääntyy. Tämä puolestaan tuo työperäistä muuttoa alueelle sekä mahdollisesti estää muuttovirtaa pois päin.

Pitovoimalla tarkoitetaan tekijöitä, jotka saavat toimijat jäämään alueelle. Käytännössä se kuvaa heidän tyytyväisyyttään omaan asuin- ja elinympäristöönsä, kuten työ- ja harrastusmahdollisuuksiin sekä palveluihin. (Aro ym. 2023, 27.) Hankkeissa toteutetut uudet ja parantuneet harrastusmahdollisuudet ja aktivoitunut kylä- ja yhdistystoiminta lisäävät alueen viihtyisyyttä ja siten pitovoimaa. Sujuva arki, koettu hyvinvointi ja turvallisuus ovat tärkeitä alueen asukkaiden kokemia asioita, kun taas yrityksille korostuvat enemmänkin alueen hyvän maine ja imago (Aro ym. 2023, 28).

Yhteenvedona saaduista haastattelujen vastauksista voidaan todeta, että Leader-rahoitus maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäjänä ja edistäjänä on välttämätön. Rahoitus kannattaa jatkossa suunnata kehittämiskohteisiin, joihin toimijoilla ei olisi muutoin mahdollisuutta. Vaikka rahoitussumma olisi pieni, voi se toimijan kannalta olla tärkeä, ja vaikutukset voivat olla odotettua suuremmat. Hankkehakijan tai -toimijan motivoituneisuus ja selkeä idea investoinnista tai kehittämistoimenpiteestä johtaa usein menestyksekkääseen hanketoteutukseen. Tällöin toimijasta riippumattomat haasteet tai esteet eivät vaikuta hankkeen kulkuun tai lopulliseen tuotokseen, vaan ratkaisut ja vaihtoehdot löytyvät toimijalta itseltään. Tilanteessa, jossa toimijalla ei ole innostusta tai selkeää kuvaa hankkeesta, toteutus voi jäädä heikoksi ja venyä tai jäädä kesken. Jos toimijalla on myös omaa tai lainarahaa kiinni hankkeessa, hankkeen menestyksekkäs toteuttaminen on todennäköisempää. Parhaimpia Kasvun Leader-rahoituskohteita olivat toimet, joilla saatiin toimialueelle ja kauemmas ulottuvia pitkäkestoisia ja moninaisia vaikutuksia. Näitä olivat etenkin yritystukirahoituskohteet ja organisaatioiden kehittämishankkeet, joilla erotuttiin joukosta, tai hankkeella saatu hyöty kosketti mahdollisimman suurta joukkoa.

7.1 Pohdintaa Kasvun toimialueen hankkeiden vaikutuksista ja vaikuttavuudesta

Vaikuttavuus tarkoittaa yhteiskunnan myönteistä kehitystä ja yhteiskunnallisia hyötyjä (Heliskoski ym. 2018, 6). Kun käytetyillä resursseilla ja tehdyillä toimilla päästään tavoiteltuihin tuotoksiin, toiminta on tuloksellista ja tuottavaa. Vaikuttavuus kertoo, kuinka hyvin toimilla saavutetut vaikutukset vastaavat asetettuja tavoitteita. Vaikuttavuutta arvioidessa on tärkeä ymmärtää tulosten ja vaikutusten lisäksi myös prosessi, jossa vaikutukset syntyvät. (Rajahonka 2013, 7–14.)

Toteutetuilla hankkeilla oli samankaltaisia vaikutuksia. Vastauksissa toistuivat muun muassa yhteisöllisyys, aktiivisuus, yhteistyö, näkyvyys, hyvinvointi, käytännöllisyys, tietoisuuden lisääntyminen, työllisyys, liikevaihdon kasvu ja kannattavuus, toiminnan monipuolistuminen ja laajeneminen sekä investointihalukkuus. Kaikissa hankkeissa tavoiteltiin jotakin tai joitakin vaikutuksia. Hankkeille oli selkeä, perusteltu tarve ja vaikutuksia syntyi ennakoitua enemmän. Esimerkiksi kylätalon ilmalämpöpumpuinvestointi lisäsi kylätalon käyttöastetta, kun tiloja ryhdyttiin vuokraamaan myös muille toimijoille kokous-, kurssi- ja yksityistilaisuuskäyttöön. Hankkeiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta uskottiin syntyvän ja ilmenevän myös vuosien päästä. Osa hankkeista oli saatu päätökseen vuonna 2019, joten pidemmän ajan vaikutuksia oli jo havaittavissa. Näitä olivat esimerkiksi lisääntynyt investointi- ja kehittämishalukkuus. Kaikki vaikutukset eivät olleet suoria, vaan myös välillisiä vaikutuksia syntyi. Etenkin välillisesti hyötyivät alueen muut yritykset ja toimijat. Hankkeella toteutettu investointi tai kehittämistoimenpide sai parhaimmillaan aikaan positiivisen vaikutuskierteen, mikä kohotti koko alueen elinvoimaa.

Haastattelukysymysten vastauksista voidaan päätellä vaikuttavuus, sillä vaikutuksista syntyy parhaimmillaan pitkäkestoinen vaikuttavuus. Esimerkiksi uusi ulkoliikuntapaikka aktivoi alueen asukkaita liikkumaan ja lisää heidän hyvinvointiaan. Tästä seuraa terveitä elinvuosia ja hyvä elämäntapa. Hankkeen tuotosten vaikutuksina on asukkaiden liikunnallisuuden ja hyvinvoinnin lisääntyminen ja vaikuttavuutena terveempi elämä, josta hyötyy koko yhteiskunta vähentyneen julkisen terveydenhuollon kuormituksen myötä. Joskus vaikuttavuus voi olla jo itse vaikutus tai niiden eroa on vaikea tunnistaa. Tärkeintä kuitenkin on, että syntyneet vaikutukset ja vaikuttavuudet olisivat suotuisia, mahdollisimman laajalle ulottuvia ja pitkäkestoisia. Hankkeissa syntyneet vaikutukset nähtiinkin pysyvinä, sillä tuotoksista haluttiin pitkäikäiset ja osalle oli suunniteltu jo uusia kehittämistoimia.

Maaseudun kehittämishankkeiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta on vaikea mitata siten, että arviointi tuottaisi kansallisesti vertailukelpoista dataa. Saatuja tuloksia voidaan verrata kuluneen maaseutuohjelman painopisteisiin ja tavoitteisiin sekä niistä laadittuun Kasvun omaan kehittämisstrategiaan. Kasvun kehittämisstrategia, hanketoteutuksen tuotokset ja niiden vaikutukset kohtasivat hyvin. Haastatteluista oli myös ilo huomata, miten paikalliset toimijat voivat määrittää ja vaikuttaa oman alueensa kehittämiseen.

7.2 Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi

Tutkimustulosten luotettavuus ja pätevyys määrittelevät tuotetun uuden tiedon uskottavuuden. Ilman luotettavaa tutkimustietoa ei saada merkityksellisiä tutkimustuloksia. Luotettavuus osoittaa, miten luotettavia valitut tutkimusmenetelmät ovat olleet tarkasteltavaan ilmiöön nähden. Pätevyys ilmaisee, miten hyvin tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät arvioivat tai mittaavat tavoitellun ilmiön ominaisuuksia. Ulkoista validiteettia pidetään myös tärkeänä, sillä se osoittaa tulosten yleistettävyyden. Aina tutkimusta tehdessä on oltava tarkka ja kriittinen, koska virheitä voi tapahtua tiedonkeruun eri vaiheissa. (Heikkilä 2014, 27–30, 176–177; Kananen 2010, 70–71, 129.)

Tässä opinnäytetyössä käytetyt aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät soveltuvat luotettavan laadullisen tutkimuksen tekemiseen. Kaikki haastateltavat olivat kohderyhmää eli asianosaisia hanke-toimijoita, ja haastattelut toteutettiin saman sisältöisinä kaikille haastateltaville kahden viikon ajanjaksolla. Aineisto koodattiin ja analysoitiin heti haastattelujen jälkeen. Tutkimuksen kaikki vaiheet toteutti sama henkilö, jolloin toteutustapa säilyi vakiona ja esimerkiksi aineiston analysointi oli vain yhden henkilön tulkintaa tutkittavasta aiheesta. Haastattelututkimuksen tulokset ovat siten niin luotettavia kuin mahdollista. Vaikuttavuuden arvioinnissa haastavinta lienee tulosten yleistettävyys. Jokaisen hankkeen vaikutusketjussa on tapauskohtaisia tekijöitä, joiden vaikutusta on hankala yhteismitallisesti arvioida. Haastattelujen tulokset pohjautuivat opinnäytetyön tekijän tulkintaan hanke-toimijoiden yksilökohtaisista kokemuksista ja näkemyksistä. Mikäli vastaava tiedonkeruu toistettaisiin, voisivat vastaukset hieman muuttua ja etenkin vaikuttavuudesta muodostua lisää havaintoja ajan myötä. Lisäksi kesken olevien hankkeiden toteutus, tuotokset, vaikutukset ovat näkyvissä ja arvioitavissa myöhemmin.

7.3 Tutkimustulosten hyödyntäminen

Rahoitusohjelmakauden vaihtuessa on hyvä tarkastella rahoitettuja hankkeita. Miten hanketoteutus on onnistunut, mitä hankkeilla on saatu aikaan ja millaisia vaikutuksia niillä on muodostunut alueelle? Tarkastelu auttaa todentamaan toimien vaikuttavuutta ja parantamaan kehittämistyötä jatkossa. Samalla luodaan viestintämateriaalia maaseuturahoituksesta ja siten innostetaan potentiaalisia uusia hanketoimijoita. Tällä opinnäytetyöllä on tuotettu eri toimijoille konkreettista tietoa hankerahoituksen moninaisista hyödyistä.

Opinnäytetyön tulokset tukevat Leaderin henkilökuntaa ja yhdistyksen hallitusta rahoituskausien suunnittelussa ja toteutuksessa. Kasvu voi hyödyntää tuloksia myös maa- ja metsätalousministeriölle laadittavassa oman kehittämisstrategian loppuraportissa, joka koskee vuosien 2014–2020 ohjelmakautta ja jatkovuosia 2021–2022. Tulokset voivat päätyä myös Euroopan komission tarkasteltavaksi. Maaseuturahoituksesta tehdyt tutkimukset auttavat kohdentamaan rahoitusta entistä paremmin menestyksekkäisiin kehittämistoimiin. Saaduista tuloksista voidaan päätellä, että hankkeiden rahoituksessa on onnistuttu hyvin. Hanketoimijat olivat tyytyväisiä hankeprosessiin ja hankkeissa syntyneisiin tuotoksiin. Jatkokehittämiskohteita oli tunnistettu ja uusia hankeideoita jalostettu. Leader-rahoitukselle nähtiin tarvetta myös jatkossa.

LÄHTEET

Aro, T., Aro, S., Hanhela, T. & Laesterä, E. 2023. Alueiden väliset elinvoima-, vetovoima- ja pito-voimaerot. Kunnallisalan kehittämissäätiön julkaisu 63. Luettavissa: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/11/63-aro-ym-24112023-alueiden-valiset-elinvoima-vetovoima-ja-pitovoima-erot.pdf>. Luettu: 22.11.2024.

Dahler-Larsen, P. 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Hyvät käytännöt. Menetelmäkäsikirja. STAKES. Helsinki. Luettavissa: [Arviointiraportteja3_05 \(julkari.fi\)](Arviointiraportteja3_05_(julkari.fi)) . Luettu: 20.01.2024.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus s.a. Leader-ryhmät. Luettavissa: <https://www.ely-keskus.fi/toimintaryhmat>. Luettu: 12.01.2024.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino. Tampere.

Euroopan komissio 2006. Leader-lähestymistapa. Perusopas. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto. Luxemburg. Luettavissa: <https://ec.europa.eu/enrd/enrd-static/fms/pdf/2B9544C7-AAA7-6AD4-1C82-E7403EC1569F.pdf>. Luettu: 10.12.2023.

Euroopan komissio s.a. a. Yhteinen maatalouspolitiikka. Luettavissa: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_fi. Luettu: 30.09.2023.

Euroopan komissio s.a. b. YMP pähkinänkuoressa. Luettavissa: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_fi#capfinancing . Luettu: 30.09.2023.

Euroopan komissio s.a. c. YMP 2023-2027. Luettavissa: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_fi. Luettu: 30.09.2023.

Euroopan komissio s.a. d. Maaseudun kehittämisen aikaisemmat ohjelmakaudet. Luettavissa: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/previous-rdp-periods_fi. Luettu: 29.05.2023.

Euroopan komissio s.a. e. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2022. Luettavissa: https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/12dc175a-8a34-4568-94a6-25a27bfee84e_fi?filename=rdp-factsheet-finland-mainland_fi.pdf. Luettu: 07.11.2023.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto s.a. Kalaleader-ryhmät. Luettavissa: <https://meri-jakalatalous.fi/meri-ja-kalatalousrahasto/kalatalouden-paikalliset-toimintaryhmat/>. Luettu: 11.11.2023.

Günther, K., Hasanen, K. & Juhila K. 2021. Johdanto: analyysi ja tulkinta. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>. Luettu: 21.10.2024.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Edita. Helsinki.

Heikkinen, B., Hyyryläinen, T., Koivisto, A., Pylkkänen, P., Pyykkönen, S., Rannanpää, S. & Ranta, T. 2020. Leader-toimintatavan arviointi - Maaseutuohjelma 2014–2020. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2020:1. Helsinki. Luettavissa: https://ec.europa.eu/enrd/sites/default/files/evaluation_publications/mmm_2020_1.pdf. Luettu: 23.11.2024.

Heliskoski, J., Humala, H., Kopola, R., Tonteri, A. & Tykkyläinen, S. 2018. Vaikuttavuuden askelmerkit - Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille. Sitran selvityksiä 130. Luettu <https://www.sitra.fi/app/uploads/2018/03/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>. Luettu: 20.01.2023.

Helminen, V., Nurmio, K. & Vesanen, S. 2020. Kaupunki-maaseutu-alueuokitus 2018. Paikkatietopohjaisen alueuokituksen päivitys. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21/2020. Helsinki. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/315440/SYKEra_21_2020_Kaupunki_maaseutu_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 20.05.2023.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University. Helsinki.

Husberg, A., Muilu, T., Vihinen, H. & Voutilainen, O. 2022. Säädösehdotusten maaseutuvaikutusten arviointi. Maaseutuvaikutusten arviointiohje lainvalmistelijoille. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2022:17. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164311/MMM_2022_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 20.10.2024

Juhila, K 2021. Koodaaminen. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>. Luettu: 21.10.2024.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Kettunen, P. 2016. Näkökulmia kulttuuripolitiikan vaikuttavuuteen. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö. Cuporen työpapereita 1. Luettavissa: https://www.cupore.fi/wp-content/uploads/migrated-assets/tiedostot/tyopaperit/pekkakettunen_v3.pdf. Luettu: 20.01.2024.

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 1325/2022. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221325#Pidm46263581384432>. Luettu: 24.05.2023.

Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry 2023a. Aiemmat ohjelmakaudet. Luettavissa: <https://www.pohjois-kymenkasvu.fi/hakuopas/historian-havinaa/>. Luettu: 21.05.2023.

Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry 2023b. Yhdistys. Luettavissa: <https://www.pohjois-kymenkasvu.fi/yhdistys/>. Luettu: 21.05.2023.

Leader Pohjois-Kymen Kasvu ry s.a. Leader-rahoitus. Luettavissa: <https://www.pohjois-kymen-kasvu.fi/hakuopas/>. Luettu: 12.01.2024.

Leader Suomi s.a. a. Mitä on Leader?. Luettavissa: <https://leadersuomi.fi/mita-on-leader>. Luettu: 11.11.2023.

Leader Suomi s.a. b. Toimintaa, Neuvontaa ja Rahoitusta. Luettavissa: <https://leadersuomi.fi/>. Luettu: 11.11.2023.

Leader Suomi s.a. c. Rahoitus. Luettavissa: <https://leadersuomi.fi/rahoitus>. Luettu: 11.11.2023.

Linna, P. & Suhonen, M. 2022. Vaikutus vai vaikuttavuus? Valtiokonttori. Luettavissa: <https://www.valtiokonttori.fi/blogi/vaikutus-vai-vaikuttavuus/>. Luettu: 15.12.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö s.a. a. Tietoa Suomesta. Luettavissa: <https://mmm.fi/eu2019fi/tietoa-suomesta>. Luettu: 10.06.2023

Maa- ja metsätalousministeriö s.a. b. Maaseudun kehittäminen. Luettavissa <https://mmm.fi/maaseutu/maaseudun-kehittaminen>. Luettu: 10.06.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö s.a. c. Leader – ihmisten kokoisille ideoille!. Luettavissa: <https://mmm.fi/maaseutu/leader>. Luettu: 21.11.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö s.a. d. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. Luettavissa: <https://mmm.fi/maaseutu/manner-suomen-maaseudun-kehittamisohjelma-2014-2020>. Luettu: 14.06.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö 2020. Manner-Suomen maaseutuohjelmaan kahden vuoden siirtymäkausi. Maaseuturahaston elvytysvaroilla tuetaan kestävästä kasvua. Luettavissa: [Maaseuturahaston elvytysvaroilla tuetaan kestävästä kasvua - Maa- ja metsätalousministeriö \(mmm.fi\)](https://mmm.fi/maaseutu/maaseuturahaston-elvytysvaroilla-tuetaan-kestavaa-kasvua). Luettu: 08.11.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö 2021. Paikalliseen maaseudun kehittämiseen 83 miljoonaa euroa vuosina 2021–2022. Luettavissa: <https://mmm.fi/-/paikalliseen-maaseudun-kehittamiseen-83-miljoonaa-euroa-vuosina-2021-2022>. Luettu: 10.11.2023.

Maa- ja metsätalousministeriö 2022. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. Luettavissa: https://arkisto.maaseutu.fi/uploads/Manner-Suomen-maaseudun-kehittamisohjelma-2014-2020_16082022.pdf. Luettu: 20.11.2023.

Maaseutu.fi s.a. a. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka. Luettavissa: <https://maaseutu.fi/eun-yhteinen-maatalouspolitiikka/>. Luettu: 20.05.2023.

Maaseutu.fi s.a. b. EU:n maatalouspolitiikan tavoitteet Suomessa. Luettavissa: <https://maaseutu.fi/eun-yhteinen-maatalouspolitiikka/tavoitteet/>. Luettu: 20.05.2023.

Maaseutu.fi s.a. c. Kehittämishankkeet – yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä. Luettavissa: <https://maaseutu.fi/maaseudun-asukkaalle/kehittamishankkeet/>. Luettu: 20.04.2024.

Maaseutu.fi 2021. Hallinto. Luettavissa: <https://arkisto.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/maaseutuohjelma/hallinto>. Luettu: 20.05.2023.

Maaseutupolitiikka s.a. Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA). Luettavissa: <https://www.maaseutupolitiikka.fi/paatoksenteontueksi/tietoa/mva>. Luettu: 10.05.2023.

Maaseutuverkosto 2023. Vaikuttavuuden mittaamisen ABC-webinaari, 23.10.2023. Video. Katsottavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=DUqMFFUoZlw>. Katsottu: 06.09.2024.

Maaseutuvirasto 2016a. 3306Eind Kehittämishankkeen tavoitteet ja tulokset, Yhteistyö. Hanketukien hakulomakkeet.

Maaseutuvirasto 2016b. 3306Cind Kehittämishankkeen tavoitteet ja tulokset, Koulutus- ja tiedonvälitys. Hanketukien hakulomakkeet.

Milicevic, V. 2023. YMP:n rahoitus: faktatietoja. Euroopan parlamentti. Luettavissa: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/106/ymp-n-rahoitus>. Luettu: 01.06.2023.

Muhonen, R. 2021. Tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin haasteet. Vastuullinen tiede. Luettavissa: <https://vastuullinentiede.fi/fi/jatkokaytto/tutkimuksen-yhteiskunnallisen-vaikuttavuuden-arvioinnin-haasteet>. Luettu: 20.01.2024.

Luonnonvarakeskus 2015. Maaseutuyritysten lukumäärä. Päivitetty 11/2021. Luettavissa: <https://www.luke.fi/fi/tilastot/indikaattorit/agrikaattori-maaseutuohjelman-indikaattorit-20142020/maaseutuyritysten-lukumaara>. Luettu: 18.09.2024

Oikeusministeriö 2007. Säädösehdotusten vaikutusten arviointi -ohjeet. Oikeusministeriö julkaisu 2007:6. Helsinki. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76082/saadosehdotusten-vaikutusten-arviointi-ohjeet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 20.01.2024.

Opria, A.-M., Corodescu-Rosca, E., & Rosu, L. 2024. Are LEADER principles achieved in Local Action Groups? A systematic assessment of local representatives' perception. Eastern Journal of European Studies 15/1. Alexandru Ioan Cuza -yliopisto. Luettavissa: https://ejes.uaic.ro/articles/EJES2024_1501_OPR.pdf. Luettu: 25.11.2024.

Peura, I. 2017. Maaseutukehittämisen projektoituminen – Ruohonjuuritason osallisuus Leader-hankkeissa ja osallisuuden vaikutukset kansalaisjärjestöihin. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54317/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201706062692.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 25.11.2024.

Pyykkönen, P., Kytölä, L., Kuhmonen, I., Ponnikas, J., Keränen, R. & Arovuori, K. 2015. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2007–2013 jälkiarviointi. Maa- ja metsätalousministeriö. Luettavissa: <https://mmm.fi/documents/1410837/2051405/Manner-Suomen+maaseudun+kehittamisohjelman+2007-2013+j%C3%A4lkiarviointi.pdf/3ab94129-0215-4c31-b2c3-d6457ff13c40>. Luettu: 21.11.2023.

Rannanpää, S., Pyykkönen, S., Heikkinen, B., Koivisto, A., Ranta, T., Pylkkänen, P. & Hyryläinen, T. 2020. Leader-toimintatavan arviointi Maaseutuohjelma 2014–2020. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2020:1. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162003/MMM_2020_1.pdf. Luettu: 24.11.2024.

Rajahonka, M. 2013. Vuorovaikutuksessa vaikuttamiseen. Hyvinvointipalveluiden vaikuttavuus – caseja ja keinoja. Aalto yliopisto. Luettavissa: https://www.vskylat.fi/wp-content/uploads/2019/11/41656_Kolmas_lahde_vuorovaikutuksessa_vaikuttamiseen_20131.pdf. Luettu: 21.11.2024.

Ruokavirasto 2024. Seuranta ja arviointi. Pikantti-ekstranet. Luettavissa: <https://pikantti.ruokavirasto.fi/display/LEA/Seuranta+ja+arviointi>. Vaatii käyttöoikeuden. Luettu: 06.09.2024.

Sireni, M., Halonen, M., Hannonen, O., Hirvonen, T., Jolkkonen, A., Kahila, P., Kattilakoski, M., Kuhmonen, H-M., Kurvinen, A., Lemponen, V., Rautiainen, S., Saukkonen, P. & Åström, C. 2017. Maaseutukatsaus 2017. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2017:7. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80600/MMM_7_2017_low.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 12.05.2023.

Tiivistelmä Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 vuoden 2022 raportista s.a. Luettavissa: https://arkisto.maaseutu.fi/uploads/Tiivistelma_Manner-Suomen-maaseudun-kehittamisohjelman-2014-2020-raportti-vuodelta-2022.pdf. Luettu: 09.11.2023.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Tuominen, K. 1994. Yksilö tiedonhankkijana – Sense-making-teorian näkökulma tiedonhankinta-prosessiin. Luettavissa: <https://journal.fi/inf/article/download/1478/1325>. Luettu: 14.12.2023.

Valtioneuvosto 2015. Paikalliseen kehittämiseen kanavoituu 300 miljoonaa euroa Leader-ryhmien kautta. Luettavissa: https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/paikalliseen-kehittamiseen-kanavoituu-300-miljoonaa-euroa-leader-ryhmien-kautta?_101_INSTANCE_3wysLo1Z0ni_languageld=sv_SE. Luettu: 21.11.2023.

Valtioneuvosto 2022. Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:66. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164423/VN_2022_66.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Luettu: 20.01.2024.

Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskautella 2023–2027 617/2023. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230617>. Luettu: 24.05.2023.

Valtioneuvoston asetus maaseudun yritystuesta rahoituskautella 2023–2027 646/2023. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230646>. Luettu: 24.05.2023.

Vataja, K. 2018. Monimutkainen systeeminen vaikuttavuus. Sitra. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/blogit/monimutkainen-systeeminen-vaikuttavuus/>. Luettu: 20.04.2024.

Vataja, K. 2020. Vaikuttavuusarviointia monimutkaiseen maailmaan. Sitra. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/vaikuttavuusarviointia-monimutkaiseen-maailmaan/>. Luettu: 15.04.2024.

Virkkula, O., Kontio, H., Nieminen, K. & Välijärvi, S. 2020. Vaikuttavuuden todentaminen maaseudun kehittämisessä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 52. Luettavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020060440658>. Luettu: 24.01.2024.

POHJOIS-KYMEN KASVU RY:N LEADER-RAHOITETTujen HANKKEIDEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI (Rahoituskausi 2014–2020 (-22))

1. Kuinka onnistuneena pidät hankettanne asteikolla 1–10?
2. Miten hyvin hankkeelle asetetut tavoitteet saavutettiin? Perustele.
3. Mitkä tekijät edistivät tavoitteiden saavuttamista ja hankkeen tuloksellisuutta?
4. Mitkä tekijät ehkäisivät tavoitteiden saavuttamista?
5. Mitä hankkeen tuotoksena syntyi?
6. Mikä merkitys hankkeella oli oman yrityksesi/organisaatiosi/yhdistyksesi toiminnalle? Mitä lisäarvoa ja hyötyä ne toivat?
7. Ketkä hyötyvät hankkeesta suoraan? Perustele.
8. Ketkä hyötyvät hankkeesta epäsuorasti? Perustele.
9. Mitä alueen elinvoimaa edistäviä välittömiä vaikutuksia hankkeella on/oli?
10. Mitä alueen elinvoimaa edistäviä välillisiä vaikutuksia hankkeella on/oli?
11. Mitä mieltä olet hankkeenne pidempiaikaisista vaikutuksista? Mitä ne mielestäsi ovat (1–3 konkreettista esimerkkiä)?
12. Miten hankkeessa toteutettu investointi/kehittämistoimenpide olisi toteutettu ilman Leader-rahoitusta?
13. Kuinka vaikuttavana pidät Leader-rahoitusta asteikolla 1–10?
14. Vapaa sana (kommentit & kysymykset).